

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.69, tel.: (+373 22) 26 60 02, fax: (+373 22) 26 61 00,
www.ccrm.md; e-mail: ccrm@ccrm.md

RAPORTUL de audit al conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2023

CUPRINS	
LISTA ACRONIMELOR	3
GLOSAR	4
I. SINTEZA	6
II. PREZENTAREA GENERALĂ	7
III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT	13
3.1. Mandatul legal și scopul auditului	13
3.2. Abordarea auditului	14
IV. CONSTATĂRI	14
4.1. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?	14
4.2. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?	19
4.3. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?	23
V. CONCLUZIA GENERALĂ	24
VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR	24
Semnăturile echipei misiunii de audit	24
ANEXE	25
Anexa nr.1	25
Anexa nr.2	26
Anexa nr.3	28
Anexa nr.4	30
Anexa nr.5	35
Anexa nr.6	39

LISTA ACRONIMELOR

AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
ASP	Agenția Servicii Publice
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BT	Bonuri de trezorerie
CBTM	Cadrul bugetar pe termen mediu
CE	Comunitatea Europeană
OGP AE	Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistemul de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST	Drepturi speciale de tragere
FIDA (IFAD)	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFP	Instituție financiară participantă
ÎS	Întreprindere de stat
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
MF	Ministerul Finanțelor
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produs intern brut
RM	Republica Moldova
SA	Societate pe acțiuni
SI	Sistem informațional
SRL	Societate cu răspundere limitată
UCIP-IFAD	Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor finanțate de FIDA
UE	Uniunea Europeană
VMS	Valori mobiliare de stat

GLOSAR

<i>Asistență financiară</i>	<i>(cooperare)</i>	Suport financiar sub formă de împrumuturi, granturi, inclusiv livrări de bunuri și/sau lucrări pentru implementarea proiectelor/programelor.
<i>Beneficiar al recreditării</i>		Orice persoană fizică sau juridică care este beneficiar final al mijloacelor recreditate.
<i>Datorie a sectorului public</i>		totalitate a datoriei de stat, a datoriei unităților administrativ-teritoriale, a datoriei Băncii Naționale a Moldovei, a datoriei ce rezultă din împrumuturile interne și externe ale întreprinderilor de stat/municipale și ale societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public, care se prezintă sub formă agregată și consolidată.
<i>Datorie de stat</i>		Obligațiile contractuale pecuniare curente și scadente ale statului și dobânzile datorate și neonorate, apărute din calitatea statului de debitor sau fidejutor, fiind contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în monedă națională sau în valută străină.
<i>Datorie de stat externă</i>		Parte integrantă a datoriei de stat, care reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la nerezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piețele financiare internaționale, care sunt procurate de rezidenți ai Republicii Moldova, sunt atribuite datoriei de stat externe.
<i>Datorie de stat internă</i>		Parte integrantă a datoriei de stat ce reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la rezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piața internă a Republicii Moldova, care sunt procurate de către nerezidenți, sunt atribuite datoriei de stat interne.
<i>Deservire a datoriei</i>		Plata sumei principale, a dobânzii și a altor sume aferente, prevăzute în contractele din care rezultă datoria.

<i>Garanție de stat</i>	Angajament asumat, în contul și în numele statului, de către Guvern, în calitate de garant, de a plăti la scadență obligațiile neonorate ale debitorului garantat.
<i>Instituții Financiare Participante (IFP)</i>	Bănci, organizații de creditare nebancaară, și/sau asociații de economii și împrumut, selectate pentru îndeplinirea funcției de intermediere a liniilor de credit din resurse directe sau din resurse de refinanțare (revolving) în baza criteriilor de eligibilitate stabilite în Regulamentul privind recreditarea de stat (Anexa nr.5), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1136 din 18.10.2007.
<i>Instrument al datoriei</i>	Obligație financiară care presupune efectuarea plăților sumei principale și/sau a dobânzii de către debitor în favoarea creditorului, la o anumită dată în viitor.
<i>Împrumut de stat</i>	Relație contractuală prin care creditorul transmite în proprietatea statului mijloace, cu condiția rambursării acestora de către stat la expirarea termenului pentru care au fost acordate.
<i>Recreditare</i>	Acordarea de împrumut beneficiarilor recreditării din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat.
<i>Serviciul datoriei de stat</i>	Plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.
<i>Sumă principală</i>	Sumă acordată în cadrul unui împrumut.
<i>Sumă principală a valorii mobiliare de stat</i>	Prețul plătit de către creditor la procurarea valorii mobiliare de stat emise cu scont.
<i>Sumă principală a obligațiunii de stat</i>	Sumă egală cu valoarea nominală a obligațiunii de stat.
<i>Termen scurt</i>	Perioadă de rambursare de până la un an și/sau de rambursare la solicitarea creditorului în lipsa termenului de scadență.
<i>Termen mediu</i>	Perioadă de timp de 3 ani ce vizează termenul pentru care sunt stabilite obiectivele și este analizată evoluția indicatorilor aferenți datoriei de stat în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”.
<i>Termen lung</i>	Perioadă de rambursare de la un an și mai mare.
<i>Valoare mobilă de stat</i>	Instrument al datoriei de stat emis în formă de titlu financiar negociabil.
<i>VMS convertite</i>	Soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM.

I. SINTEZA

Managementul datoriei de stat, recreditării de stat și garanțiilor de stat constă într-un set de măsuri și activități exercitate și asigurate de MF, orientate spre identificarea, monitorizarea și gestionarea riscurilor aferente portofoliului datoriei de stat, menținerea costurilor datoriei de stat pe termen mediu și lung la nivel acceptabil precum și dezvoltarea pieței VMS.

Desfășurarea misiunii de audit a fost condiționată de faptul că datoria de stat este parte integrantă a Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat, iar Curtea de Conturi, prin mandatul său, obligator, anual efectuează auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat.

Astfel, misiunea de audit public extern, desfășurată în temeiul art. 31 și art. 32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2024¹, a avut drept scop evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2023, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil. Misiunea de audit s-a desfășurat la Ministerul Finanțelor și este o misiune de raportare directă cu un nivel de asigurare limitată.

Potrivit datelor raportate de MF, la situația din 31.12.2023, datoria sectorului public constituie 107 931,3 mil. lei, din care: 104 003,1 mil. lei (96,36%) reprezintă datoria de stat, fiind menținută în limitele plafoanelor aprobate prin Legea bugetară anuală, 1 038,4 mil. lei (0,96%) constituie datoria BNM și 2 889,8 mil. lei (2,68%) – datoria UAT.

Datoria sectorului public a înregistrat în anul 2023 un nivel sustenabil de 35,9% din PIB-ul prognozat pentru anul 2023², fiind la același nivel înregistrat la finele anului 2022, totodată fiind sub plafonul de 60% stabilit prin Tratatul de la Maastricht.

În baza activităților de audit desfășurate, auditul concluzionează că managementul datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat este în conformitate cu criteriile aplicate în anul de gestiune 2023, exceptând unele problematice, care se exprimă prin:

- tergiversarea implementării Conceptului și platformei aferente Programului de vânzare directă a VMS persoanelor fizice în RM, în principal cauzată de factori care nu au depins nemijlocit de MF (pct. 4.1.1.);
- menținerea unui sold semnificativ de 11 640,4 mil. lei, al datoriei băncilor supuse lichidării față de MF, persistând riscul de nerecuperare a acestora, din imposibilitatea realizării de către bănci a activelor deținute, pe parcursul anului 2023, băncile supuse lichidării restituind doar 102,5 mil. lei (pct. 4.1.3.);
- înregistrarea unui nivel scăzut de absorbție al mijloacelor financiare aferente proiectelor investiționale, în unele cazuri fiind necesară revizuirea și actualizarea acestora, ceea ce nemijlocit atrage suportarea cheltuielilor suplimentare din bugetul de stat (pct. 4.1.4.);
- imposibilitatea achitării unei datorii externe în sumă totală de 15,4 mil. dol. SUA, situație generată de unii factori obiectivi care nu au depins de Republica Moldova (pct. 4.1.5);
- majorarea numărului de beneficiari garantați în cadrul Programului de stat „Prima casă”, care nu și-au onorat obligațiile aferente împrumuturilor contractate în cadrul Programului,

¹ Hotărârea Curții de Conturi nr.55 din 15.12.2023 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2024”.

² Grecia – 161,9%, Italia – 137,7%, Franța – 110,6%, Spania – 107,7%, Belgia – 105,2%, România – 48,8%, Estonia – 19,6%, Bulgaria – 23,1%, Luxemburg – 25,7%, Danemarca – 29,3%.

în pofida faptului că aceștia constant au beneficiat de compensații din contul mijloacelor bugetare (pct. 4.2.1.);

- înregistrarea unor pierderi pentru bugetul de stat în valoare de 518,78 mil. lei, urmare anulării unor datorii aferente debitorilor garantați și beneficiarilor recredități, radiati din Registrul peroanelor juridice la decizia organelor de resort (pct. 4.2.2. și pct. 4.3.).

Principalele constatări și concluzii ale auditului expuse în prezentul Raport de audit, au fost comunicate MF, fapt ce a permis înaintarea către MF a unor recomandări, orientate spre îmbunătățirea procesului de gestionare și raportare a datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat.

II. PREZENTAREA GENERALĂ

Managementul datoriei de stat este reglementat de Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, Hotărârile Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 și nr. 696 din 30.08.2017, precum și de alte acte normative.

Responsabil de administrarea datoriei de stat și garanțiilor de stat, este **Ministerul Finanțelor, autorizat de Guvern** în calitate de administrator de buget. În acest scop, MF: i) elaborează Programul anual al împrumuturilor de stat, care include structura și volumele finanțării deficitului bugetului de stat pe anul respectiv; ii) evaluează condițiile financiare ale împrumuturilor și/sau ale emiterii VMS; iii) examinează condițiile contractelor privind împrumuturile de stat și garanțiile de stat, evaluează posibilitățile de împrumut și condițiile financiare pe piețele internaționale; iv) analizează oportunitățile și condițiile de contractare a mijloacelor necesare pentru dezvoltarea țării și pentru refinanțarea datoriei de stat și supraveghează ca impactul net al noului împrumut să nu depășească limitele datoriei de stat, stabilite în legea bugetului de stat pe anul respectiv; v) efectuează emisiunea primară a valorilor mobiliare de stat pe piețele financiare interne și externe; vi) determină volumul total al valorilor mobiliare care vor fi emise pe parcursul anului bugetar pentru plasare pe piețele financiare internă și externă, în limitele stabilite de legea bugetului de stat pe anul respectiv, și propune modificări la aceste limite în funcție de necesitățile financiare și de situația pe piețele financiare; vii) determină planul plasării interne și externe a valorilor mobiliare de stat la începutul fiecărui an bugetar, precum și modifică acest plan în funcție de necesități; viii) evaluează și monitorizează riscurile financiare aferente portofoliului datoriei de stat; ix) stabilește obiectivele administrării datoriei de stat și a garanțiilor de stat; etc.

MF elaborează, cu consultarea BNM și a altor instituții interesate, Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”, pe care îl înaintează spre aprobare Guvernului. Programul este revizuit și actualizat anual, concomitent cu actualizarea prognozelor din CBTM. Programul stabilește obiectivul fundamental al procesului de management al datoriei de stat, obiectivele specifice, acțiunile care vor fi întreprinse pentru realizarea obiectivelor, precum și o analiză detaliată a riscurilor aferente datoriei de stat, impactul și măsurile de atenuare propuse. Informația privind implementarea măsurilor Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu” este inclusă în raportul anual privind situația în domeniul datoriei sectorului public, al garanțiilor de stat și al recreditării de stat.

În scopul deservirii datoriei de stat, MF supraveghează și asigură rambursarea datoriei de stat, calculează și achită dobânda și alte plăți aferente, înregistrează toate achitățile efectuate.

Mijloacele financiare obținute din împrumuturile de stat interne și/sau externe pot fi recreditate pentru realizarea proiectelor și a programelor de dezvoltare finanțate din surse externe și/sau

interne. MF este unicul organ împuternicit cu administrarea acestor mijloace fie direct, fie prin intermediul băncilor și/sau organizațiilor de creditare nebankare, și/sau asociațiilor de economii și împrumut, fie prin intermediul subdiviziunilor special create pentru scopuri de recreditare, precum și cu semnarea contractelor și altor acte juridice aferente atribuțiilor stabilite de cadrul normativ în vigoare.

Atribuțiile specifice cu privire la administrarea și gestionarea datoriei de stat se realizează prin intermediul Direcției generale datoria sectorului public și asistența externă din cadrul MF, precum și al IP „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”, al cărui fondator este MF. Totodată, evidența completă a datoriei de stat interne, este ținută de către BNM, care are funcția de agent al statului în organizarea plasării VMS.

Evidența informației generale și a tuturor tranzacțiilor aferente datoriei de stat, recreditării de stat, precum și a garanțiilor de stat este asigurată de sistemul informațional DMFAS și Credite-2000.

Totodată, conform art. 12 alin. (6) din Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006, MF elaborează rapoarte trimestriale și anuale (rapoarte privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat), pe care le prezintă Guvernului și Parlamentului în termen de 70 de zile după sfârșitul trimestrului și, respectiv, în termen de 90 de zile după sfârșitul anului.

Astfel, potrivit datelor raportate de MF, soldul datoriei de stat înregistrat la finele anului 2023, a constituit 104 003,1 mil. lei, încadrându-se în limitele plafonului de 114 554,20 mil. lei, stabilit în Legea bugetară anuală³.

Datoria de stat în perioada 2019-2023 a crescut aproximativ de 2 ori, de la 52 494,3 mil. lei în anul 2019, până la 104 003,10 mil. lei în anul 2023.

La situația din 31.12.2023, **datoria de stat internă**, comparativ cu anul 2022, **s-a majorat cu 5 173,8 mil. lei** (la valoarea nominală), constituind 39 666,10 mil. lei (38,1%) (la valoarea nominală). Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară cu 5 591,7 mil. lei și răscumpărării VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 310,0 mil. lei.

În anul 2023, MF a propus spre vânzare VMS în valoare totală de 33 515,0 mil. lei, cererea la VMS pe piața primară constituind 58 795,1 mil. lei, sau cu 25 280,1 mil. lei mai mult decât oferta MF. De facto, în rezultatul licitațiilor, au fost **comercializate VMS** la valoarea nominală în sumă totală de 34 743,7 mil. lei, sau cu 8 455,6 mil. lei mai mult decât în anul 2022. Totodată, pe parcursul anului 2023 au fost răscumpărate VMS în sumă totală de 29 152,0 mil. lei (la valoarea nominală).

Astfel, volumul **VMS emise pe piața primară** aflate în circulație la situația din 31.12.2023 a constituit 25 781,5 mil. lei. În perioada de referință, pe piața primară au fost emise 8 tipuri de VMS: BT cu maturitatea de 91 zile, 182 zile și 364 zile și OS cu maturitatea de 2 ani, 3 ani, 5 ani, 7 ani și, în premieră OS, cu maturitatea de 10 ani. Ponderea majoră în volumul VMS aflate în circulație revine BT cu scadența de 364 zile (14 914,94 mil. lei, sau 57,85 %), fiind urmate de BT cu scadența de 182 zile (7 549,09 mil. lei, sau 29,28%) și OS cu maturitatea de 2 ani (974,33 mil. lei, sau 3,78%). *Dinamica ratelor nominale medii ponderate a dobânzilor pentru VMS*

³ Legea bugetului de stat pentru anul 2023 nr.359 din 22.12.2022 (cu modificările și completările ulterioare).

comercializate pe piața primară, în funcție de tipul VMS se prezintă în **Anexa nr.1** la prezentul Raport de audit.

Totodată, soldul **VMS convertite** la începutul anului 2023 a constituit 2 241,4 mil. lei (la valoarea nominală), pe parcursul acestui an fiind **reemise VMS convertite** în sumă totală de 3 489,6 mil. lei și **răscumpărate VMS convertite** în sumă totală de 3 597,5 mil. lei (la valoarea nominală). Soldul VMS convertite la sfârșitul anului 2023 a constituit 2 133,4 mil. lei (la valoarea nominală) sau 5,4% din totalul datoriei de stat.

La fel, din componența datoriei de stat fac parte și VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege, care la începutul anului au constituit suma de 12 061,2 mil. lei (35,0%), pe parcursul anului fiind răscumpărate în sumă totală de 310,0 mil. lei. Astfel, la finele anului 2023 soldul VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege a constituit 11 751,2 mil. lei, sau circa 29,6% din totalul datoriei de stat interne.

Datoria de stat externă, în anul 2023, comparativ cu anul 2022, a crescut cu 4 169,3 mil. lei și constituie 64 337,00 mil. lei, obligațiile externe ale Guvernului constituind circa 61,9% din totalul datoriei de stat. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 8 490,30 mil. lei (echivalentul a 459,67 mil. dolari SUA) și fluctuației pozitive a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în valoare de 95,93 mil. dolari SUA.

Ca pondere în PIB⁴, datoria de stat în anul 2023 constituie 34,6% (datoria de stat internă – 13,2%, și datoria de stat externă – 21,4%), față de 25% în anul 2019. *Evoluția datoriei de stat, precum și ponderea în PIB, pe parcursul ultimilor 5 ani se prezintă în Tabelul nr. 1.*

Tabelul nr.1

Evoluția datoriei de stat în perioada 2019-2023, mil. lei

Anul	Total datoria de stat	Datoria de stat externă		Datoria de stat internă		Ponderea datoriei de stat în PIB, %	din care:	
		valoare	% în total	valoare	% în total		datoria de stat externă	datoria de stat internă
2019	52 494,3	29 326,1	55,9	23 168,2	44,1	25,0	13,9	11,1
2020	67 820,7	38 585,1	56,9	29 235,6	43,1	33,9	19,3	14,6
2021	77 752,7	44 471,3	57,2	33 281,4	42,8	32,1	18,4	13,7
2022	94 660,0	60 167,7	63,6	34 492,4	36,4	34,5	21,9	12,6
2023	104 003,1	64 337,0	61,9	39 666,1	38,1	34,6	21,4	13,2

Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2019, 31.12.2020, 31.12.2021, 31.12.2022 și 31.12.2023.

Din datele analizate pe parcursul ultimilor 5 ani, se observă că, constant, ponderea mai mare în totalul datoriei de stat o deține soldul datoriei de stat externe, de la 55,9% în anul 2019 până la 61,9% în anul 2023, ceea ce denotă că în totalul datoriei de stat ponderea cea mai mare o dețin obligațiunile financiare ale statului datorate creditorilor de pe piața externă, care, fiind în totalitate denominate în valută străină, sunt supuse riscului de schimb valutar. Totodată, auditul relevă că portofoliul de creditori ai RM este suficient de diversificat, iar majoritatea împrumuturilor sunt pe termen lung (25 - 40 ani).

O problemă pentru bugetul de stat este și creșterea de la an la an a cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat. Astfel, pe parcursul anului 2023, pentru **serviciul datoriei de stat** (dobânzi și comisioane), din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 5 301,5 mil. lei, inclusiv

⁴ PIB în a.2023 (estimat) – 300 421,3 mil. lei; PIB în a.2022 – 274 488,1 mil. lei; PIB în a.2021 – 242 078,6 mil. lei; PIB în a.2020 – 199 734,0 mil. lei; PIB în a.2019 – 210 378,1 mil. lei.

pentru: a) serviciul datoriei de stat externe - 1 434,0 mil. lei (27,0%); b) serviciul datoriei de stat interne – 3 867,5 mil. lei (73,0%). *Analiza în dinamică a cheltuielilor suportate pentru serviciul datoriei de stat se prezintă în Tabelul nr.2*

Tabelul nr.2

Dinamica cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat, anii 2019-2023

mil. lei

Anul	2019	2020	2021	2022	2023	Devieri 2023 față de 2022
Serviciul datoriei de stat, inclusiv :	1 619,56	1 684,19	1 897,30	2 645,39	5 301,56	+2 656,17
Serviciul datoriei de stat interne	1 207,44	1 322,71	1 519,30	2 084,80	3 867,52	+1 782,72
Serviciul datoriei de stat externe	412,12	361,48	377,96	560,59	1 434,04	+873,45

Sursa: Informații generalizate de audit în baza datelor prezentate de MF.

Analiza în dinamică a cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat relevă, la fel, un trend crescător, de la 1 619,56 mil. lei în anul 2019 până la 5 301,56 mil. lei în anul 2023. Această creștere, potrivit explicațiilor MF, se datorează majorării ratelor de dobândă, atât la împrumuturile interne, cât și la cele externe, fiind influențată de situația pe piețele externă și internă. Totodată, reieșind din datele analizate, auditul denotă că resursele financiare externe sunt de 2 ori mai ieftine decât cele interne, povara de deservire a datoriei interne fiind una mare asupra bugetului de stat. *Ratele dobânzii pentru VMS, aplicate de MF, în dinamică, pe parcursul perioadei 2019-2023 se prezintă în Tabelul nr.3.*

Tabelul nr.3

Dinamica ratelor de dobândă aplicate de Ministerul Finanțelor pentru VMS

Denumirea indicatorului	2019	2020	2021	2022	2023
I. Datoria de stat internă					
1. Rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate, %	6,22	5,19	5,64	17,76	8,62
2. Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate, %	4,56	6,59	4,21	6,44	15,69
3. Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise, %	6,25	5,9	4,13	15,05	11,13
4. Rata medie a dobânzii pentru VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată, derivate din garanțiile de stat, %	-	-	-	5,0	5,0
5. Ratele maxime ale dobânzii pentru VMS, propuse de investitori	6,6%-8,0%	5,08%-6,88%	6,9%-10,8%	17,1%-29,1%	7,0%-20,0%
II. Datoria de stat externă					
Rata dobânzii EURIBOR 6m	-0,238%	-0,323%	-0,532%	-0,539%	2,732%

Sursa: Date generalizate de audit în baza informațiilor prezentate de Ministerul Finanțelor.

Ponderea cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat (plata dobânzilor și comisioanelor) în totalul cheltuielilor bugetului de stat consolidat⁵ constituie 6,6 %, fiind în creștere față de situația din anul precedent cu 2,7 p.p.

⁵ Cheltuielile bugetului de stat la situația din 31.12.2023 – 80 727,1 mil. lei.

Se remarcă și creșterea ponderii cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat în veniturile totale ale bugetului de stat în anul 2023 până la 8,21%, față de 4,1% în anul 2019, cu toate că în anul 2021 a avut loc o scădere a acesteia până la 3,84%.

La fel a crescut și ponderea cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat în cheltuielile totale ale bugetului de stat, de la 3,8% în anul 2019 până la 6,57% în anul 2023.

Totodată, remarcăm și creșterea datoriei de stat externe pe cap de locuitor⁶, de la 11 066,45 lei în anul 2019, până la 25 632,27 lei în anul 2023 (de 2 ori). *Sinteza principalilor indicatori de sustenabilitate a datoriei de stat se prezintă în Tabelul nr.4.*

Tabelul nr.4

Indicatori	2019	2020	2021	2022	2023
Ponderea datoriei de stat în PIB, %	25,00	33,96	32,12	34,49	34,62
Ponderea datoriei de stat externe în PIB, %	14,00	19,32	18,37	21,92	21,42
Ponderea datoriei de stat interne în PIB, %	11,00	14,64	13,75	12,57	13,20
Ponderea datoriei de stat în veniturile bugetului de stat, %	131,10	176,10	157,45	159,77	160,99
Ponderea datoriei de stat externe în veniturile bugetului de stat, %	73,40	100,20	90,05	101,55	99,59
Ponderea datoriei de stat interne în veniturile bugetului de stat, %	57,90	75,90	67,39	58,22	61,40
Ponderea serviciului datoriei de stat în PIB, %	0,80	0,84	0,78	0,96	1,76
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în PIB, %	0,20	0,18	0,16	0,20	0,47
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în PIB, %	0,60	0,66	0,63	0,76	1,29
Ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat, %	4,10	4,40	3,84	4,46	8,21
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în veniturile bugetului de stat, %	1,00	0,90	0,77	0,95	2,22
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în veniturile bugetului de stat, %	3,00	3,50	3,08	3,52	5,99
Ponderea serviciului datoriei de stat în cheltuielile bugetului de stat, %	3,80	3,39	3,51	3,86	6,57
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în cheltuielile bugetului de stat, %	1,00	0,73	0,70	0,82	1,78
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în cheltuielile bugetului de stat, %	2,80	0,73	0,70	0,82	4,79
Datoria de stat externă pe cap de locuitor, lei	11 066,45	14 615,6	16 909,24	23 502,93	25 632,27/
PIB pe cap de locuitor, lei	59 316,5	75.656,82	92.045,10	106.467,15	124 325.44
Numărul populației cu reședință obișnuită, mii	2.648,76	2.643,68	2.626,60	2.565,03	2.512,76
Datoria de stat, mil, lei, din care:	52.494,30	67.820,70	77.752,70	94.660,00	104.003,10
<i>datoria de stat externă, mil. lei</i>	<i>29.326,10</i>	<i>38.585,10</i>	<i>44.471,30</i>	<i>60.167,70</i>	<i>64.337,00</i>
<i>mil. dol. SUA</i>	<i>1.704,10</i>	<i>2.241,40</i>	<i>2.506,10</i>	<i>3.140,62</i>	<i>3.696,20</i>
<i>datoria de stat internă, mil. lei</i>	<i>23.168,20</i>	<i>29.235,60</i>	<i>33.281,40</i>	<i>34.492,40</i>	<i>39.666,10</i>
Serviciul datoriei de stat, mil. lei, din care:	1.619,60	1.684,20	1.897,30	2.645,40	5.301,50
<i>serviciul datoriei de stat externe, mil. lei</i>	<i>412,12</i>	<i>361,48</i>	<i>377,96</i>	<i>560,59</i>	<i>1.434,04</i>
<i>mil. dol. SUA</i>	<i>23,45</i>	<i>20,81</i>	<i>21,40</i>	<i>29,48</i>	<i>79,36</i>

⁶ În calcul s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită, prezentat de datele statistice ale BNS.

<i>serviciul datoriei de stat interne, mil. lei</i>	1.207,50	1.322,70	1.519,30	2.084,80	3.867,50
PIB, mil. lei	210.378,10	199.734,00	242.078,60	272.555,90	312.400,00
Veniturile bugetului de stat, mil. lei	39.968,00	38.505,70	49.383,80	59.248,00	64.603,60
Cheltuielile bugetului de stat, mil. lei	43.070,20	49.640,50	54.116,90	68.573,50	80.727,10

Sursa: Informație generalizată de echipa de audit în baza datelor prezentate de MF.

Potrivit datelor raportate de MF, pe parcursul anului 2023, au avut loc intrări (debursări) din împrumuturile externe în sumă totală de 17 264,0 mil. lei (echivalentul a 948,3 mil. dolari SUA), sau cu 786,0 mil. lei (echivalentul a 84,4 mil. dol. SUA) mai mult în comparație cu anul precedent.

Din volumul total al împrumuturilor externe intrate în anul 2023, circa 7 285,4 mil. lei (echivalentul a 395,4 mil. dol. SUA, sau 41,7%) au fost destinați pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe, iar 9 978,6 mil. lei (echivalentul a 552,9 mil. dolari SUA, sau 58,3%) – pentru susținerea bugetului de stat. *Structura pe destinații a debursărilor privind împrumuturile de stat externe se prezintă în Tabelul nr.5.*

Tabelul nr.5

Structura pe destinații a debursărilor privind împrumuturile de stat externe

Valoarea nominală (mil. dol. SUA)	2019	2020	2021	2022	2023
Susținerea bugetului	51,1	345,9	334,4	546,6	552,9
Proiecte finanțate din surse externe	98,0	205,7	187,6	317,3	395,4
Total	149,1	551,6	522,0	863,9	948,3
Ponderea în TOTAL, %					
Susținerea bugetului	34,3	62,7	64,1	63,3	58,3
Proiecte finanțate din surse externe	65,7	37,3	35,9	36,7	41,7
Total	100	100	100	100	100

Sursa: Informație generalizată de echipa de audit în baza datelor prezentate de MF.

Deși, în dinamică, politica de îndatorare a țării a fost îndreptată spre finanțarea cheltuielilor curente, totuși, se observă o tendință de majorare a alocațiilor bugetare pentru finanțarea proiectelor investiționale.

În contextul celor expuse mai sus, menționăm că pe parcursul anului 2023 au fost negociate și semnate 12 acorduri de finanțare. Totodată, la situația din 31.12.2023, încă 4 acorduri de finanțare erau în proces de negociere. *Informația detaliată referitor la acordurile de împrumut încheiate pe parcursul anului 2023 și la cele care la situația din 31.12.2023 se aflau în proces de negociere se prezintă în Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

Din cele relatate, rezultă concluzia generală – angajarea bugetelor viitoare pentru rambursarea sumelor principale aferente împrumuturilor contractate (interne și externe), inclusiv achitarea dobânzilor și comisioanelor aferente, urmează să aibă în viitor consecințe negative asupra structurii cheltuielilor bugetare, diminuându-se alocările bugetare atât pentru sfera economică cât și pentru cea socială.

Referitor la recreditarea de stat, reamintim că aceasta se realizează prin intermediul Ministerului Finanțelor, Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și al Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (UCIP-IFAD), din contul liniilor de recreditare și mijloacelor circulante acumulate.

Astfel, pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe, în anul 2023, per total, **au fost recreditate împrumuturi** în sumă totală de 1 638,2 mil. lei, 2,6 mil. dolari SUA și 274,6 mil. euro

(echivalentul a cca 7 141,8 mil. lei), inclusiv din mijloacele circulante acumulate – 1 466,8 mil. lei, 2,6 mil. dolari SUA și 11,0 mil. euro (echivalentul a cca 1 722,4 mil. lei), ce reprezintă 24,1% din suma totală recreditată. Prin intermediul MF au fost recreditate mijloace financiare în sumă totală de 5 061,7 mil. lei, pentru realizarea a 5 proiecte, prin intermediul OGP AE – respectiv, în sumă totală de 2 020,8 mil. lei, pentru realizarea a 15 proiecte, și prin intermediul UCIP FIDA – circa 59,3 mil. lei, pentru realizarea a 2 proiecte. Pe parcursul anului 2023, au fost rambursate mijloace recreditate (suma principală, dobânda și alte plăți aferente) în sumă totală de 8 348,4 mil. lei. La situația din 31.12.2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați constituie 10 291,7 mil. lei, din care 159,2 mil. lei reprezintă datorie cu termenul de achitare expirat. *Informația aferentă mijloacelor recreditate în anul 2023 se prezintă în **Anexa nr.3** la prezentul Raport de audit.*

La situația din 31.12.2023, **soldul garanțiilor de stat** a constituit 1 682,5 mil. lei și este format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, fiind în descreștere față de anul precedent cu 151,0 mil. lei. Menționăm că în anul 2023 au fost activate și executate deja 8 garanții de stat⁷, în sumă totală de 1,9 mil. lei, care s-au acordat în cadrul Programului de stat „Prima casă”. Totodată, în anul 2022, debitorii garantați au restituit la bugetul de stat mijloace financiare în sumă de 0,5 mil. lei, dezafectate în anii precedenți în urma onorării garanțiilor de stat în cadrul Programului „Prima casă”.

III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT

3.1. Mandatul legal și scopul auditului

Misiunea de audit public extern a fost efectuată în temeiul art.31 și art.32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2024⁸.

Scopul auditului a constat în evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat, în raport cu prevederile cadrului normativ care a fost în vigoare pe parcursul anului de gestiune 2023.

Astfel, în vederea realizării scopului propus și reieșind din riscurile identificate, au fost stabilite următoarele **obiective specifice de audit**:

Obiectivul specific I. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ în vigoare?

Obiectivul specific II. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ în vigoare?

Obiectivul specific III. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat în raport cu prevederile cadrului normativ în vigoare?

De asemenea, au fost analizate măsurile întreprinse de către factorii de decizie din cadrul entităților auditate în vederea implementării cerințelor și recomandărilor de audit înaintate de auditul precedent. Rezultatul analizei privind implementarea recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi este expus în **Anexa nr.6** la Raportul de audit.

⁷ Nr. MOLD/OG/1117 din 07.08.20219; Nr. MOLD/2728 din 14.12.2021; Nr. MOLD/1047 din 05.07.2019; Nr. MOLD/2777 din 24.12.2021; Nr. MOLD/1163 din 23.08.2019; Nr. VICB/OG/998 din 20.02.2020; Nr. VICB/OG/1550 din 22.02.2020; Nr. MOLD din 21.12.2021.

⁸ Hotărârea Curții de Conturi nr.55 din 15.12.2023 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2024”.

3.2. Abordarea auditului

Misiunea de audit s-a desfășurat la MF, fiind realizată în conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit, aplicate de Curtea de Conturi, în special, ISSAI 100, ISSAI 400, precum și ISSAI 4000⁹.

Domeniul de aplicare a auditului a cuprins evaluarea conformității următoarelor procese: i) procesul aferent managementului datoriei de stat (interne și externe), inclusiv prin prisma activităților realizate pentru atingerea obiectivelor trasate în Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030, precum și a Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”; ii) procesul aferent managementului garanțiilor de stat, inclusiv prin prisma măsurilor întreprinse de MF pentru recuperarea la bugetul de stat a datoriilor acumulate de debitorii garantați; iii) procesul aferent împrumuturilor recreditate, inclusiv prin prisma măsurilor întreprinse de MF pentru responsabilizarea beneficiarilor recreditați rambursarea datoriilor aferente împrumuturilor recreditate. De asemenea, s-a analizat procesul de restituire către MF a datoriilor de către băncile aflate în proces de lichidare.

Procesele auditate au fost evaluate în raport cu criteriile de audit raportate la prevederile legale aplicabile. Au fost aplicate proceduri de audit în vederea obținerii probelor de audit suficiente și adecvate, care au stat la baza formulării concluziei generale de audit. La selectarea procedurilor de audit s-au luat în considerare atât nivelul de asigurare, subiectul auditat, cât și riscurile identificate. Astfel, auditorii au aplicat următoarele proceduri de audit: teste de control și proceduri de fond (proceduri analitice și teste de detaliu). Procedurile de audit pe care le-am efectuat sunt cele pe care le-am considerat adecvate în circumstanțele date, pe baza raționamentului profesional. După evaluarea riscurilor și gradului de asigurare urmărit, considerăm că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a constitui baza concluziei noastre. *Domeniul de aplicare și metodologia de audit sunt prezentate în Anexa nr.4 la prezentul Raport de audit.*

Responsabilitatea auditorului într-un audit al conformității a constat în evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2023, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil, prin obținerea probelor de audit suficiente și adecvate pentru susținerea constatărilor de audit și concluziei generale. Auditorul nu este responsabil de prevenirea faptelor de fraudă și eroare.

Auditorii au fost independenți față de entitatea auditată și au îndeplinit responsabilitățile de etică în conformitate cu cerințele Codului etic al Curții de Conturi.

IV. CONSTATĂRI

4.1. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Deși MF a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat, se atestă unele problematice, care se referă la: tergiversarea procesului de implementare a Programului de vânzare directă a VMS persoanelor fizice în RM, restituirea lentă a datoriilor bancilor aflate în proces de lichidare față de MF, executarea la un nivel scăzut a alocațiilor pentru implementarea proiectelor investiționale.

⁹ Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Profesionale ale INTOSAI”.

4.1.1. Implementarea Conceptului și platformei aferente Programului de vânzare directă a VMS persoanelor fizice în RM este tergiversat de unii factori care nu depind nemijlocit de minister.

Menționăm că unul dintre obiectivele specifice privind gestionarea datoriei de stat propus în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”, este „diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu implementarea platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice”, activitate care era preconizată încă pentru finele anului 2022. Astfel, în vederea realizării obiectivului propus, a fost elaborat și aprobat Conceptul Sistemului informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în RM”¹⁰. Programul menționat urmărește facilitarea accesului cetățenilor RM la cumpărarea VMS, dar și înstrăinarea acestora până la scadență prin intermediul unei platforme electronice. De asemenea, a fost aprobat Regulamentul resursei informaționale formate de Sistemul respectiv¹¹. Totodată, tergiversarea procesului dat, potrivit explicațiilor MF, în mare parte, a fost determinată de procesul de selectare a companiei implementatoare și de semnarea contractului cu aceasta. Se menționează că contractul cu compania implementatoare selectată a fost semnat la 03.05.2023. În același timp, pe parcursul anului 2023, Grupul de lucru¹² a organizat 14 ședințe, în cadrul cărora s-au discutat subiecte tehnice privind implementarea platformei electronice și au fost elaborate Planul de lucru și Calendarul de implementare a soluției IT. Menționăm că termenul de implementare a fost extins¹³, astfel, MF fiind în așteptare de la compania implementatoare a platformei funcționale până la 01.07.2024.

4.1.2. Dobânda obținută de la VMS este supusă impozitării, impozitul reținut din veniturile obținute sub formă de dobândă de la VMS fiind mai mare decât impozitul reținut din dobânda de la depozitele bancare.

În conformitate cu prevederile Codului Fiscal¹⁴, începând cu 01 ianuarie 2021, veniturile obținute sub formă de dobândă de la VMS de către persoanele fizice sunt impozitate, mărimea impozitului reținut, caracteristic și pentru anul de gestiune 2023, constituind 12%, în comparație cu mărimea impozitului reținut din dobânzile de la depozitele bancare, care constituie 6%. În opinia auditului, tratamentul fiscal neuniform, la nivel de politică bugetar-fiscală, nu asigură o echitate între diferite instrumente investiționale.

Totodată, auditul menționează că, începând cu 01.01.2024, cadrul normativ nominalizat mai sus, a fost completat și modificat, urmare cărui fapt, „MF sau dealerii primari, în sensul Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, rețin un impozit în mărime de 6% din veniturile sub formă de dobânzi de la VMS obținute de către persoanele fizice.

În contextul celor expuse mai sus, auditul vine să accentueze avantajele care le oferă investiția în VMS, și anume: i) VMS reprezintă unul dintre cele mai sigure instrumente financiare, prin intermediul căruia statul se împrumută de la cetățeni, deoarece beneficiază de garanția integrală a statului; ii) VMS pe termen lung sunt foarte atractive din punct de vedere al câștigului, deoarece oferă o dobândă avantajoasă; iii) VMS sunt instrumente accesibile atât pentru persoanele fizice cât și pentru cele juridice; iv) VMS pot fi vândute altui investitor înainte de scadență, în același timp

¹⁰ Hotărârea Guvernului nr.69 din 09.02.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova”.

¹¹ Hotărârea Guvernului nr.329 din 18.05.2022 „cu privire la aprobarea Regulamentului resursei informaționale formate de Sistemul Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova”.

¹² Prin Ordinul MF nr. 109 din 15.11.2022 a fost instituit grupul de lucru care va participa la procesul de implementare a soluției tehnice.

¹³ Ordinul ministrului finanțelor nr.129 din 29.12.2023 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni (Matrice) pentru anii 2023-2025.

¹⁴ Art. 90¹, alin. (3^b) din Codul fiscal nr.1163 din 24.04.1997.

având posibilitatea de a-și păstra o parte din dobânda acumulată pe perioada deținerii (cu excepția unor cazuri extreme când rata poate să crească semnificativ. Pe cînd, în cazul depozitului, atunci când se dorește rezilierea contractului înainte de scadență, există riscul ca dobânda acumulată să fie pierdută integral.

4.1.3. Similar anilor precedenți, soldul datoriilor băncilor supuse lichidării față de Ministerul Finanțelor rămâne a fi semnificativ, persistând riscul de nerecuperare a acestora, din imposibilitatea realizării de către bănci a activelor deținute.

Menționăm că, prin Legea nr. 235 din 03.10.2016¹⁵, MF a fost autorizat să emită și să transmită către BNM obligațiuni de stat în vederea executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat acordate de BNM pentru garantarea creditelor de urgență în cazul băncilor supuse lichidării¹⁶. Volumul OS emise, reprezintă suma creditelor neachitate de către băncile supuse lichidării la data emiterii obligațiunilor de stat. OS respective sunt emise pentru un termen de până la 25 de ani, în sumă totală de 13 341,2 mil. lei, iar dobânzile aferente sunt achitate semianual în conformitate cu un grafic prestabilit. Diminuarea datoriei față de BNM are loc prin răscumpărarea de către MF a VMS scadente, în limitele indicate în Legea bugetară anuală sau prin răscumpărări anticipate. Astfel, potrivit informației prezentată de MF, soldul datoriei băncilor supuse lichidării față de MF, la situația din 31.12.2023, a constituit suma de 11 640,4 mil. lei, pe parcursul anului 2023, băncile respective rambursând doar 102,5 mil. lei. La situația din 31.12.2023, băncile în proces de lichidare au restituit cumulativ suma de 2 129,3 mil. lei, ce reprezintă doar 15,5% din totalul datorie preluate de MF (13 769,7 mil. lei). În același timp, în vederea executării obligațiunilor derivate din garanțiile de stat, în anul 2023 MF a răscumpărat din portofoliul deținut de BNM, obligațiuni de stat în sumă de 310,0 mil. lei, datoria MF față de BNM, la situația din 31.12.2023, constituind 11 751,2 mil. lei. *Analiza în dinamică a rambursărilor efectuate de către băncile aflate în proces de lichidare se prezintă în Tabelul nr.6.*

Tabelul nr.6

Dinamica rambursărilor efectuate de către băncile aflate în proces de lichidare, mil. lei

Băncile supuse lichidării	Datoria inițială preluată	Rambursat total la situația din 31.12.2023	Din care în a.2023	Soldul datoriei la 31.12.2023	Proгноza de rambursare în anii	
					2023	2024
„Banca de Economii” SA	9 083,0	1 407,0	69,0	7 676,0	91,2	91,2
B.C. „Banca Socială” SA	2 392,0	585,0	33,0	1 807,0	30,0	35,0
B.C. „Unibank” SA	1 866,2	59,4	0,5	1 806,8	7,0	13,8
„Investprivatbank” SA	428,5	77,9	-	350,6	3,6	-
Total	13 769,7	2 129,3	102,5	11 640,4	131,8	140,0

Sursa: Informațiile MF privind soldul datoriei băncilor în proces de lichidare față de MF.

Auditul menționează că nu există prevederi legislative care ar reglementa elaborarea unui grafic de încasare a mijloacelor din valorificarea activelor băncilor supuse lichidării. Potrivit explicațiilor MF, un astfel de grafic este imposibil de elaborat, deoarece este dificil de estimat sumele care vor fi obținute din realizarea activelor băncilor. Totuși, lichidatorii băncilor respective au elaborat anumite prognoze de rambursare a datoriei respective, potrivit cărora, urmare valorificării activelor deținute, în anul 2023, băncile în proces de lichidare, din soldul datoriei rămase, urmau să ramburseze în bugetul de stat circa 131,8 mil. lei, de facto acestea restituind doar 102,5 mil. lei, ce constituie doar 77,8% din suma prognozată.

¹⁵ privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către MF a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat

¹⁶ Banca de Economii S.A., BC Banca Socială SA, BC Unibank SA, BC „Investprivatbank” SA.

4.1.4. Nivelul de executare al alocațiilor bugetare îndreptate pentru implementarea proiectelor investiționale, rămâne în continuare scăzut, în unele cazuri fiind necesare chiar revizuirea și actualizarea acestora, urmând a fi suportate cheltuieli suplimentare din bugetul de stat.

În conformitate cu prevederile cadrului normativ, autoritățile administrației publice centrale/autoritățile publice care beneficiază de mijloace obținute din împrumuturi de stat externe, prin care sînt realizate proiectele finanțate din surse externe, monitorizează implementarea și realizarea scopurilor acestor proiecte¹⁷.

Totodată, MF monitorizează mijloacele financiare valorificate din împrumuturile de stat externe. Ministerele de ramură controlează și poartă răspundere pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe în conformitate cu informația prezentată în mod obligatoriu de către unitățile speciale responsabile de implementarea acestor proiecte și programe, precum și în baza informației primite de la creditorii. Formele și termenele de prezentare a acestei informații sunt stabilite de către MF¹⁸. Verificările de audit atestă neconformități la valorificarea împrumuturilor de stat externe aferente implementării proiectelor investiționale, fiind înregistrate solduri nedebursate la acestea, care, în unele cazuri, au fost determinate de tergiversarea procedurilor de achiziție publică, iar în alte cazuri a apărut necesitatea revizuirii și actualizării proiectelor respective, care generează cheltuieli suplimentare din bugetul de stat.

În acest sens, auditul menționează următoarele împrumuturi externe, pentru care, la situația din 31.12.2023, au fost înregistrate niveluri de debursare scăzute, dar cheltuieli de deservire majore:

- 1. Proiectul „Livada Moldovei”:** nivelul de debursare - 74,78%, dobânzi și comisioane achitate – circa 37,8 mil. lei, termenul limită de debursare fiind prelungit până la data de 27.05.2025;
- 2. Proiectul „Construcția Penitenciarului nr.13”:** nivelul de debursare 1,91%, dobânzi achitate – 811,6 mii lei. Potrivit explicațiilor persoanelor responsabile, urmare vizitei de monitorizare la Unitatea de Implementare a Proiectului de Construcție a Penitenciarului din Chișinău (UIP PC), în luna octombrie 2022 de către reprezentanții Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB), a fost recomandată modificarea proiectului de construcție a penitenciarului în conformitate cu necesitățile reale, reieșind din faptul că documentația de deviz datează din 2021, iar costurile pentru utilaje, materiale și salarizare au crescut cu peste 35%. Dată fiind această situație, s-au contractat servicii de reproiectare la data de 26.04.2023. Pentru achitarea serviciilor de reproiectare, la data de 18.09.2023 a fost debursată tranșa 3 din împrumutul acordat la sfârșitul trimestrului IV, s-au finalizat lucrările de reevaluare a costurilor de construcție a obiectului. În baza documentației de deviz și proiect a fost sistematizat caietul de sarcini pentru inițierea procedurii de achiziții;
- 3. Proiectul „Reabilitarea drumurilor din Moldova IV”:** nivelul de debursare - 52,72%, comisioane și dobânzi achitate – 230,8 mil. lei. Nivelul de debursare nu a fost explicat de către persoanele responsabile, termenul limită de debursare fiind 31.12.2027;
- 4. Proiectul „Achiziția locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare”:** nivelul de debursare – 39,03%, dobânzi și comisioane achitate – 68,8 mil. lei. Nivelul de debursare nu a fost explicat de către persoanele responsabile;
- 5. Proiectul „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I”:** nivelul de debursare – 1,81%, Cauzele nedebursării: tergiversarea elaborării și, respectiv, aprobării proiectului tehnic pentru construcția LEA de 400kw, consultările publice și lansarea procedurii de expropriere au fost transferate pentru trimestrul I al anului 2024;

¹⁷ Art. 27, pct. 4 din Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și rereditarea de stat

¹⁸ Pct. 10 din Regulamentul privind procedura de contractare a datoriei de stat și debursare a împrumuturilor de stat externe și interne (Anexa nr.7). aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii 419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiilor de stat și rereditarea de stat.

6. Proiectul „Sistemul termoelectric al mun. Bălți. Faza II (CET-NORD Faza II)”: nivelul de debursare – 26,67%, comisioane și dobânzi achitate – 7,2 mil. lei, termenul limită de debursare – 24.11.2024. Nivelul de debursare nu a fost explicat de către persoanele responsabile;

7. Proiectul „Îmbunătățirea eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică”: nivelul de debursare – 1,09%, comisioane și dobânzi achitate – 18,5 mil. lei, termenul limită de debursare – 31.12.2025. Potrivit explicațiilor persoanelor responsabile, „licitația internațională pentru pachetul de achiziție, care prevede proiectarea, furnizarea și instalarea punctelor termice individuale și a rețelelor termice aferente clădirii rezidențiale și publice, a fost lansată în trimestrul III al anului 2023. Contractul de consultanță pentru supravegherea tehnică și suport în evaluarea ofertelor pentru pachetul prioritar al proiectului este în derulare, totuși, dat fiind faptul că a fost necesară operarea unor modificări în echipa de consultanță, care a fost implicată în procesul de evaluare a ofertelor pentru pachetul de achiziție, a fost inițiată procedura de elaborare a amendamentului la contract, iar plățile aferente serviciilor de consultanță prestate în perioada anului 2023 au fost transferate spre achitare în trimestrul I al anului 2024. Licitarea pentru pachetul prioritar al proiectului a fost încheiată cu respingerea ofertelor prezentate din motivul necorespunderii acestora față de cerințele stabilite în Documentul de achiziție. Prin urmare, urmează a fi lansată o nouă procedură de licitație. Proiectul urmează a fi restructurat, pentru a reflecta pachetele de achiziție revizuite, bugetul estimativ actualizat și perioada extinsă de implementare a proiectului”;

8. Proiectul „Înregistrare și evaluare funciară”: nivelul de debursare - 33,19%, dobânzi și comisioane achitate - 1,6 mil. lei, termenul limită de debursare fiind 30.06.2024. Potrivit explicațiilor persoanelor responsabile, nivelul scăzut de debursare a fost determinat de „prezentarea întârziată de către executanți a lucrărilor și facturilor, prezentarea întârziată de către consultanții internaționali a livrărilor și conturilor spre plată”;

9. Proiectul „Dezvoltarea sistemului electroenergetic”: nivelul de debursare – 19,0%, dobânzi și comisioane achitate – 7,0 mil. lei. Nivelul scăzut de debursare se datorează în principal „tergiversării elaborării proiectului tehnic pentru construcția LEA și stația electrică Chișinău, tergiversării procedurii de expropriere și evaluare a prejudiciilor aferente exproprierii, urmare devierii de la traseul preconizat. Se menționează că în baza deciziilor guvernului a fost completată lista terenurilor necesare de a fi expropriate, proprietarii terenurilor respective urmează să înainteze cereri pentru plata despăgubirilor. În perioada de gestiune nu au fost depuse cereri de către persoanele respective, acest fapt tergiversând implementarea Proiectului respectiv. Totodată, ca urmare a misiunii Băncii Mondiale de evaluare a Proiectului la mijloc de termen, s-a convenit asupra necesității de restructurare a Proiectului, cu extinderea duratei de finalizare. Prin urmare, planul de achiziții și bugetul Proiectului. Alt moment ce stopează procedura de expropriere este etapa de înregistrare a dosarelor cadastrale la ASP, care nu poate fi realizată fără participarea fizică a proprietarilor de teren și achitarea serviciilor date din numele acestora la ASP. În mare parte, debursările depind de rezultatele licitațiilor și semnarea contractelor”;

10. Proiectul „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (IFAD VIII)” – nivelul de debursare – 7,75%, dobânda achitată – 174,44 mii lei. Potrivit persoanelor responsabile, „Atragerea resurselor externe atât din granturi cât și din împrumuturi are loc în transe și doar după justificarea prin cheltuieli a resurselor atrase anterior. În 2023 programul a întâmpinat dificultăți la implementarea proiectelor de infrastructură, astfel fiind nevalorificate resursele, fapt ce a dus la nevalorificarea intrarilor din granturi și împrumuturi eterne. Un alt motiv ar fi că, IFAD VII a fost extins cu 6 luni, cheltuielile pentru implementarea proiectului fiind

acoperite din IFAD VII în vederea evitării dublei finanțări. Totodată, nivelul de debursare este interdependent de nivelul de executare a cheltuielilor”.

4.1.5. Un aspect problematic rămâne în continuare a fi imposibilitatea achitării unei datorii externe, din cauza unor factori externi care nu au depins de Republica Moldova

În conformitate cu programul susținut de FMI prin mecanismul extins de creditare (ECF) și mecanismul de finanțare extinsă (EFF), unul dintre indicatorii de performanță cantitativă, care trebuie respectați de Republica Moldova, este de a nu acumula/admite arierate la plățile externe. Memorandumul prevede plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe, care se aplică pe întreaga durată a programului. Totodată, plafonul respectiv nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care vor rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu Clubul de la Paris, și, în mod specific, față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu stoparea plăților pe parcursul negocierilor. Obligațiile privind plățile externe pentru care creditorul a extins moratoriul, sau în cazul cărora plățile se transferă într-un cont fiduciar (escrow) din cauza riscurilor de blocare a rambursărilor de către băncile corespondente, nu se consideră arierate, în contextul criteriului de performanță menționat mai sus. Astfel, MF, în baza Contractului de cont fiduciar de sechestru (cont special), încheiat între MF și BNM la data de 31.03.2023, a creat un astfel de cont la BNM.

În contextul celor expuse, auditul evidențiază situația aferentă datoriei Guvernului RM față de Guvernul Federației Ruse care la 31.12.2022 constituia circa 14,55 mil. dolari SUA, din care suma principală – 14.5 mil. dolari SUA, și dobânda – circa 0,5 mii dolari SUA. Reiterăm că a fost imposibil de achitat datoria respectivă, din cauza sancțiunilor impuse asupra Federației Ruse, plățile respective urmând a fi achitate după ce vor fi ridicate sancțiunile respective sau când va fi stabilit de către autoritățile ambelor părți, un alt mecanism/modalitate de plată.

Totodată, menționăm că datoria respectivă, la situația din 31.12.2023 constituie 15,4 mil. dol. SUA, sau cu 0,83 mil. dol. SUA mai mult, din cauza penalităților asupra datoriei expirate calculate pentru anul 2023.

Potrivit explicațiilor MF, „la data de 26 mai 2023, în vederea reglementării datoriei Republicii Moldova față de Federația Rusă, a fost organizată o ședință cu partea rusă, la care au participat reprezentanții MF și ai BNM. Urmare ședinței respective, partea rusă urma să comunice părții moldovenești despre modalitatea de achitare a datoriei restante în youan chinezi. Până la momentul de față nu au fost recepționate astfel de informații”.

4.2. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Deși MF întreprinde măsuri în vederea recuperării la bugetul de stat datoriilor aferente garanțiilor de stat, totuși persistă riscul de nerecuperare a acestora. Se menționează că soldul garanțiilor de stat interne la situația din 31.12.2023 a constituit 1 682,5 mil. lei, încadrându-se în limitele plafonului de 2 500,0 mil. lei aprobat prin Legea bugetară anuală¹⁹.

4.2.1. Deși beneficiarilor garantați din cadrul Programului de stat „Prima casă” li se acordă compensații pentru compensarea majorării ratei dobânzii la creditele parțial garantate de stat, acordate, neonorarea obligațiunilor de către aceștia este tot mai frecventă, în anul 2023 fiind deja activate 8 garanții de stat.

¹⁹ Art. 5 din Legea bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359 din 22.12.2022 (cu modificările ulterioare).

Totodată, pentru implementarea Programului de stat „Prima casă”, în anul 2023, s-au alocat mijloace bugetare în sumă totală de 170,0 mil. lei, inclusiv 10,0 mil. lei pentru onorarea garanțiilor de stat în cadrul Programului. Astfel, la situația din 31.12.2023, soldul garanțiilor de stat interne a constituit 1 682,5 mil. lei, și este format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, micșorându-se cu circa 151,1 mil. lei comparativ cu finele anului precedent.

Potrivit informației prezentată de MF, pe parcursul anului 2023, băncile comerciale²⁰ au acordat în cadrul Programului noi credite garantate de stat în sumă totală de circa 16,4 mil. lei, cu 153,9 mil. lei mai puțin comparativ cu anul precedent. În aceeași perioadă, beneficiarii Programului au rambursat credite garantate în sumă de 167,4 mil. lei, sau cu 3,81 mil. lei mai puțin. *Analiza în dinamică a creditelor acordate și rambursate în cadrul Programului de stat „Prima casă” se prezintă în Tabelul nr.7.*

Tabelul nr.7

Dinamica creditelor acordate și rambursate în cadrul Programului de stat „Prima casă”

mil. lei

Indicatorul	2019	2020	2021	2022	2023
1. Credite noi acordate	700,70	370,90	711,38	170,30	16,40
2. Credite rambursate	30,40	65,70	110,74	171,21	167,40

Sursa: Informație sintetizată în baza informației prezentată de MF.

Reieșind din datele analizate, se relevă că pe parcursul ultimilor 3 ani, valoarea creditelor acordate în cadrul Programului a scăzut semnificativ, de la 711,38 mil. lei în anul 2021 până la 16,4 mil. lei (58 de credite) drept urmare creșterii semnificative a ratelor dobânzii la creditele contractate.

Potrivit cadrului legal, dacă debitorul garantat nu-și îndeplinește obligațiile sale de plată conform contractului de împrumut încheiat cu creditorul și acesta din urmă a întreprins toate măsurile ca debitorul garantat să ramburseze datoria, creditorul are dreptul să prezinte Ministerului Finanțelor o cerere prin care să solicite executarea garanției de stat. Ministerul Finanțelor transferă suma solicitată de creditor dacă informațiile din cererea de executare a garanției de stat sunt conforme cu prevederile cadrului normativ și cu condițiile stipulate în contractul de garanție de stat. Obligația pecuniară care rezultă din garanțiile de stat se execută din contul mijloacelor disponibile ale bugetului de stat. Ministerul Finanțelor informează Guvernul și Parlamentul privind cererile de executare a garanțiilor de stat, prezentate ministerului de către creditorii garantați, și privind executările efectuate²¹.

Auditul menționează că, în anul 2023 au fost deja înregistrate 8 cazuri de activare a garanției de stat²² în cadrul Programului de stat „Prima casă”, din contul bugetului de stat fiind dezafectate mijloace financiare în sumă totală de 1 931,73 mii lei, sau cu 1 476,13 mii lei mai mult în comparație cu anul precedent. Totodată, în anul 2023, în bugetul de stat au fost restituite mijloacele dezafectate din bugetul de stat, în urma onorării garanției de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă”, în sumă de 456,74 mii. lei. Soldul mijloacelor dezafectate din bugetul de stat urmare onorării garanțiilor de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă”, la situația din 31.12.2023 constituie 1 474,99 mii lei.

²⁰ BC „Moldindconbank” SA, BC „Moldova-Agroindbank” SA, BC „Victoriabank” SA, BC „OTP Bank” SA și BC „Eximbank” SA și BC „Energbank” SA.

²¹ Art.38 din Legea 419 din 22.12.2006.

²² Nr. VICB/998 din 20.02.2020 - 123 202,33 lei; Nr. VICB/1550 din 22.10.2020 - 209 255,52 lei; Nr. MOLD/2761 din 21.12.2021 - 110 988,61 lei; Nr. MOLD/2728 din 14.12.2021 - 162 968,74 lei; Nr. MOLD/1117 din 07.08.2019 - 302 507,20 lei; Nr. MOLD/1163 din 23.08.2019 - 365 773,24 lei; Nr. MOLD/1047 din 05.07.2019 - 273 793,32 lei; Nr. MOLD/2777 din 24.12.2021 - 383 243,57 lei; Nr. MOLD/2465 din 04.10.2021 - 301 437,43 lei; Nr. VICB/923 din 16.01.2020 - 154 234,4 lei

În acest context, menționăm că, începând cu anul 2022, prin deciziile Guvernului, beneficiarilor Programului le-a fost aprobată și acordarea compensațiilor pentru acoperirea parțială a cheltuielilor pe care le suportă beneficiarul pentru achitarea dobânzii lunare a creditului ipotecar în cadrul Programului, ca urmare a creșterii accelerate a ratei dobânzii.

Totodată, auditul evidențiază că 5 beneficiari ai Programului din cei 8, cărora li s-au activat garanțiile de stat, au beneficiat de compensații, inclusiv pentru compensarea majorării ratei dobânzii la creditele contractate²³.

În anul 2023 nu au fost acordate garanții de stat externe.

4.2.2. Datoriile debitorilor garantați în sumă totală de 74,71 mil. lei sunt cu termenul de achitare expirat și nerecuperabile, o parte din care, în sumă totală de 407,78 mil. lei, urmare deciziilor organelor de resort au fost anulate, acestea reprezentând pierderi pentru bugetul de stat

Potrivit datelor raportate de Ministerul Finanțelor, la situația din 31.12.2023, **soldul datoriei debitorilor garantați față de MF**, ca urmare a dezafectării mijloacelor pentru onorarea obligațiilor din garanțiile de stat interne și externe, a constituit 74,71 mil. lei, din care: 4,34 mil. lei sunt datoriile debitorilor garantați aferente împrumuturilor interne, și 70,36 mil. lei – datoriile debitorilor garantați aferente împrumuturilor externe. Auditul menționează că, datoria în sumă de 74,71 mil. lei este cu termenul de achitare expirat. *Informația privind datoriile debitorilor garantați față de MF la împrumuturile interne și externe acordate sub formă de garanție de stat se prezintă în Tabelul nr.8 care urmează.*

Tabelul nr.8

Datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor

lei

Nr.	Denumirea debitorului garantat	mii u.m	Soldul datoriei la 01.01.2023	Modificări în anul 2023	Soldul datoriei la 31.12.2023	Inclusiv, cu termenul de achitare expirat
1	2	3	4	5	6	7
1.	SA „Flamingo-96” Nr.03-3/11-35 din 07.03.1996	lei	2 418 534,55	-	2 418 534,55	2 418 534,55
2.	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.MOLD/2728 din 14.12.2021	lei	-	162 968,74	162 968,74	162 968,74
3.	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.MOLD/2465 din 04.10.2021	lei	301 437,43	-	301 437,43	301 437,43
4.	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.VICB/923 din 16.01.2020	lei	154 234,40	-154 234,40	-	-
5	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.MOLD/1047 din 05.07.2019	lei		273 793,32	273 793,32	273 793,32
6	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.MOLD/2777 din 24.12.2021	lei		383 243,57	383 243,57	383 243,57
7	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.MOLD/1163 din 23.08.2019	lei		365 773,24	365 773,24	365 773,24
8	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”)	lei		123 202,33	123 202,33	123 202,33

²³ Nr. VICB/998 din 20.02.2020 – 7 637,0 lei; Nr. VICB/1550 din 22.10.2020 – 28 737,55 lei; Nr. MOLD/2761 din 21.12.2021 – 6 721,18 lei; Nr. MOLD/1163 din 23.08.2019 – 8 854,2 lei; Nr. MOLD/2777 din 24.12.2021 – 12 708,48 lei

	Nr.VICB/OG/998 din 20.02.2020					
9	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.VICB/OG/1550 din 22.02.2020	lei		209 255,52	209 255,52	209 255,52
10	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr.MOLD/2761 din 21.12.2021	lei		110 988,61	110 988,61	110 988,61
11	Persoană fizică (Programul de stat „Prima casă”) Nr. MOLD/OG/1117 din 07.08.2019	lei	Garanția a fost executată la data de 29.03.2023 în sumă de 302,5 mii lei și a fost restabilită în bugetul de stat la data de 28.12.2023 în sumă de 302,5 mii lei			
Total pentru împrumuturi interne garantate		lei	2 874 206,38	1 474 990,93	4 349 197,31	4 349 197,31
1.	„Vininvest” SRL Nr.235 din 03.10.1994	dol. SUA	1 381 683,86	-	1 381 683,86	1 381 683,86
		euro	1 232 728,10	-	1 232 728,10	1 232 728,10
2.	SA „Termocom” Nr.315 din 19.05.1995	dol. SUA	64 013,26	-	64 013,26	64 013,26
		euro	325 977,75	-	325 977,75	325 977,75
3.	ÎS „Moldtranselectro”	dol. SUA	863 174,00	-	863 174,00	863 174,00
4.	SA „Santek” Nr.03/04-2/7-161 din 16.03.1998	euro	19 733 367,09	-19 733 367,09	-	-
Total pentru împrumuturi externe garantate		dol. SUA	24 958 295,79	-20 915 991,03	4 042 304,76	4 042 304,76
		lei	478 148 534,89	-407 787 369,78	70 361 165,11	70 361 165,11
TOTAL		lei	481 022 741,27	-406 312 378,85	74 710 362,42	74 710 362,42

Sursa: Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de MF pe anul 2023.

Deși MF informează trimestrial SFS despre datoria acumulată a debitorilor garantați, pentru întreprinderea măsurilor de recuperare a acestora în conformitate cu cadrul normativ, în anul 2023 nu au fost recuperate mijloace financiare în bugetul de stat, astfel aceste datorii rămânând în continuare nerecuperabile.

În comparație cu finele anului 2022, datoria debitorilor garantați la finele anului 2023 a scăzut cu 406,31 mil.lei. Astfel, potrivit datelor raportate și informației prezentate de MF, în anul 2023, urmare deciziilor organelor de resort²⁴, din Registrul persoanelor juridice a fost radiat un agent economic²⁵ și, ulterior, anulată datoria acestuia în sumă totală de 407,78 mil. lei, care, constituie pierderi la bugetul de stat. Totodată, în anul 2023, în bugetul de stat a fost restituită datoria aferentă, de către doi beneficiari garantați din cadrul Programului de stat „Prima casă”, inclusiv 0,15 mil. lei²⁶ pentru garanția executată în anul 2022 și 0,3 mil. lei pentru garanța executată în anul 2023²⁷.

Menționăm că, potrivit prevederilor cadrului normativ aferent²⁸, radierea/casarea datoriilor debitorilor garantați din Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de MF se efectuează în baza ordinului ministrului finanțelor, întocmit în temeiul hotărârilor judecătorești respective și/sau al deciziei ASP privind radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice. Verificările de audit în acest sens nu au relevat careva neconformități, MF asigurând stingerea și radierea datoriei respective în conformitate cu cadrul normativ aplicabil în vigoare.

²⁴ Ordinul ministrului finanțelor nr.94 din 10.10.2023 cu privire la radierea unor datorii din Raportul de stat privind recreditarea de stat și Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor.

²⁵ SA „Santek”

²⁶ Nr. VICB/923 din 16.01.2020 – 154,23 mii lei.

²⁷ Nr. MOLD/OG/1117 din 07.08.2019 – 302,5 mii lei

²⁸ Pct. 5¹ din Regulamentul privind raportarea debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

Deși auditul precedent a înaintat recomandarea privind intensificarea măsurilor rezultative de responsabilizare a beneficiarilor garantați, în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor, în special a datoriilor cu termenul de achitare expirat, situația similară se atestă și în anul 2023. Reeșind din contextul expus, auditul consideră recomandarea ca implementată parțial, deoarece ține de un proces permanent și continuu, care nu depinde doar de MF, urmare cărui fapt, se va reitera în prezentul raport de audit.

4.3. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Rămâne în continuare incertă situația aferentă datoriilor cu termenul expirat înregistrate de întreprinderile în proces de insolvabilitate, o parte din acestea fiind anulate prin deciziile organelor de resort, care, la fel, reprezintă pierderi pentru bugetul de stat.

În conformitate cu cadrul normativ, în cazul neexecutării obligațiilor contractuale de către băncile și/sau organizațiile de creditare nebankare și/sau asociațiile de economii și împrumut, precum și de către beneficiarii recreditați și debitorii garantați, organele abilitate cu drept de suspendare a operațiunilor din conturile bancare (serviciile fiscale de stat) prezintă dispoziții de suspendare a operațiunilor bancare și ordine incaso și percep forțat datoriile conform legislației în vigoare a RM. Potrivit datelor raportate de MF, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați la finele anului 2023, a constituit circa 10 291,7 mil. lei, din care 159,2 mil. lei - datorie cu termenul de achitare expirat. În comparație cu finele anului precedent, datoria beneficiarilor recreditați s-a micșorat cu 1 208,1 mil. lei, inclusiv urmare anulării, prin deciziile organelor de resort, a datoriei admise de 2 beneficiari recreditați²⁹, în sumă totală de circa 111,0 mil. lei. Totodată, în pofida faptului, că datoria cu termenul de achitare expirat s-a micșorat la finele anului 2023, comparativ cu finele anului 2022, auditul atestă majorarea cu circa 8,4 mil. lei³⁰ a datoriilor cu termenul de achitare expirat înregistrate de unii beneficiari recreditați, condiționată de nerespectarea graficelor de rambursare a împrumuturilor recreditate, din care 2,92 mil. lei reprezintă datoria cu risc de nerecuperare a 2 întreprinderi care se află în proces de insolvabilitate³¹.

O situație incertă se atestă și în cazul altor 4 întreprinderi în proces de insolvabilitate, ale căror datorii aferente mijloacelor recreditate constituie, în total 9,13 mil. lei. Aceste datorii, la fel, sunt cu termenul de achitare expirat, menținându-se pe parcursul ultimilor 3 ani³². În opinia auditului, datoriile cu termenul de achitare expirat înregistrate de întreprinderile care se află în proces de insolvabilitate, prezintă un risc semnificativ de nerecuperare. *Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați, inclusiv cu termenul de achitare expirat, se prezintă în **Anexa nr.5** la prezentul Raport de audit.*

Auditul menționează că, pentru recuperarea datoriilor expirate, MF, prin intermediul SFS, a aplicat măsuri de executare silită față de beneficiarii recreditați care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. Ca rezultat, în anul 2023 au fost recuperate la bugetul de stat circa 17,5 mil. lei, ceea ce constituie doar 0,2% din suma totală rambursată în perioada de referință. Auditul menționează că, în comparație cu anul precedent, în bugetul de stat au fost recuperate mijloace aferente datoriilor beneficiarilor recreditați mai mult cu circa 16,1 mil. lei.

²⁹ S.A. Becon-Basarabia”, Criuleni – 107,94 mil. lei, S.A. Avicola Vadul lui Vodă – 3,06 mil. lei.

³⁰ Î.M. Apă Canal Cahul – 0,6 mil. lei, Î.M. Regia Apă Canal Bălți – 1,8 mil. lei, SA Regia Apă Canal Soroca – 1,12 mil. lei, Consiliul Raional Soroca – 2,48 mil. lei, AEI Grimăncăuți – 2,37 mil. lei.

³¹ ÎM Regia Apă Canal Bălți – 1,8 mil. lei, SA Regia Apă Canal Soroca – 1,12

³² SA „Deana Comrat” – 3,9 mil. lei, ÎM „Rețele termice Vulcănești” – 0,13 mil. lei, IICCP Sadaclia, Basarabeasca – 1,1 mil. lei, Produse Cerealiere Bălți – 4,0 mil. lei

Deși auditul precedent a înaintat recomandarea privind intensificarea măsurilor rezultative de responsabilizare a beneficiarilor recreditați, în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor, în special a datoriilor cu termenul de achitare expirat, situație similară se atestă și în anul 2023. Reeșind din contextul expus, auditul consideră recomandarea ca implementată parțial, deoarece ține de un proces permanent și continuu, care nu depinde doar de MF, urmare cărui fapt, se va reitera în prezentul Raport de audit.

V. CONCLUZIA GENERALĂ

Generalizând observațiile de audit, se menționează că MF a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2023, totodată fiind identificate și unele problematice, care se referă la: tergiversarea procesului de implementare a platformei de tranzacționare în mod direct a valorilor mobiliare de stat de către persoanele fizice; restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare; creșterea soldurilor datoriei debitorilor garantați și beneficiarilor recreditați pentru împrumuturile interne și externe, care include și datoria cu termenul de achitare expirat și care, în mare parte, este nerecuperabilă; activarea deja a 8 garanții de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă”; imposibilitatea rambursării în termen a unei datorii externe, ca urmare a unor factori obiectivi care nu au depins de Republica Moldova. În acest context, auditul public extern menționează despre necesitatea consolidării în continuare a managementului de supraveghere și monitorizare a portofoliului datoriei, riscului ratei de dobândă și riscului valutar, pentru evitarea riscurilor financiare adiționale pentru bugetul de stat.

Constatările consemnate în proiectul Raportului de audit au fost aduse la cunoștința conducerii MF, care le-a acceptat, iar recomandările înaintate, menite să remedieze deficiențele enunțate în prezentul Raport de audit, au fost acceptate de către entitățile supuse auditării și recunoscute ca realizabile.

VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR

1. Să asigure în continuare, în comun cu organele de competență, intensificarea măsurilor rezultative de responsabilizare a beneficiarilor garantați și recreditați, în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor, în special a datoriilor cu termenul de achitare expirat (reiterată) (pct. 4.2.2. și pct. 4.3.1.);
2. Să asigure monitorizarea situației aferente datoriei de stat externe care în condițiile actuale este imposibil de achitat, din motive ce nu depind de Republica Moldova (reiterată) (pct. 4.1.5.).

Semnăturile echipei misiunii de audit

Echipa de audit:

Auditoare publică principală, șefa echipei de audit

Tatiana Ailoi

Auditor public

Pavel Pisarenco

Partenera misiunii:

Șefa Direcției generale de audit I: Bugetul de stat și APC

Natalia Trofim

ANEXE**Anexa nr.1****Dinamica ratei anuale a dobânzii a valorilor mobiliare de stat**

Perioada	Bonuri de trezorerie			Obligațiuni de stat					R.m.a.p lunară	Rata de bază a BNM	
	91 zile	182 zile	364 zile	2 ani	3 ani	5 ani	7 ani	10 ani		%	Data
ianuarie	17,42	16,38	15,38	17,02	13,33				16,10	20,00	05.12.2022
februarie	14,80	13,17	12,13	9,49	8,00				12,92	17,00	07.02.2023
martie	11,05	10,54	9,05	7,00	8,00				10,38	14,00	20.03.2023
aprilie	11,28	10,26	9,45						10,24	14,00	20.03.2023
mai	10,72	10,11	8,82	8,00	8,25	8,50	9,00		9,75	10,00	11.05.2023
iunie	8,54	9,22	8,60	8,00	8,25	8,50	9,00		8,87	6,00	20.06.2023
iulie	5,19	6,95	7,18	7,00	7,25	7,50	8,00		6,99	6,00	20.06.2023
august	4,22	6,95	7,16	7,00	7,25	7,50	8,00		6,90	6,00	20.06.2023
septembrie	3,87	6,85	7,08					8,25	6,92	6,00	20.06.2023
octombrie	3,66	6,78	7,02	7,00	7,25				6,57	6,00	20.06.2023
noiembrie	3,52	6,44	6,82	6,75	7,00	7,25	7,50		6,52	4,75	07.11.2023
decembrie	2,90	5,71	6,36	6,00	6,25	6,50	6,80		5,91	4,75	07.11.2023
Total	9,28	8,87	8,20	9,12	8,37	7,23	8,42	8,25	8,62	x	x

Sinteza acordurilor aferente împrumuturilor externe noi încheiate pe parcursul anului 2023

Nr. crt	Denumirea proiectului/programului	Creditorul	Data semnării acordului	Suma împrumutului	Maturitatea	Perioada de grație	Rata dobânzii	Comision de angajament	Comision unic
1	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova”	BERD	04.01.2023	25,0 mil. euro	15 ani	4 ani	variabilă (Euribor 6m + 1,0 p.p.)	1,00%	
2	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Investiții pentru Guvernanță, Creștere și Reziliență în Agricultură (AGGRI)	BIRD	05.06.2023	50,1 mil. euro	30 ani	5 ani	variabilă	0,25% din suma nedebersată	0,25% din suma împrumutului
3	Acordul de finanțare pentru realizarea Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2”	BIRD	09.06.2023	92,1 mil. euro	21 ani	3 ani	variabilă	0,25% din suma nedebersată	0,25% din suma împrumutului
4	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „RLF - Răspuns de urgență - Căile Ferate din Moldova”	BIRD	27.06.2023	23,0 mil. euro	15 ani	3 ani	variabilă (Euribor 6m + 1,0 p.p.)	0,50%	0,5% din suma împrumutului
5	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Îmbunătățirea calității educației”	BIRD	30.06.2023	36,5 mil. euro	25 ani	15 ani	variabilă	0,25% din suma nedebersată	0,25% din suma împrumutului
6	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Politici de dezvoltare întru redresarea economică”	JICA	10.07.2023	13 500,0 mil. yen japonezi	40 ani	10 ani	variabilă (rata de referință Tokyo Term Risk Free Rate pentru 6 luni + marja de 1,3 p.p. anual)		0,1% din suma împrumutului
7	Addendumul la Acordul de facilitare de împrumut pentru asistență macrofinanciară	UE	20.07.2023	100,0 mil. euro	15 ani	15 ani	va depinde de costul la care se va împrumuta Comisia Europeană pe piața financiară internațională		

8	Acordul de modificare nr. 1 la Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”	BERD	13.10.2023	165,0 mil. euro	2 ani		variabilă (Euribor 6m + 1,0 p.p.)	0,5% din soldul nedebersat	1% din suma împrumutului
9	Acordul-cadru de împrumut pentru realizarea Proiectului „Construcția Spitalului Regional Bălți”	BDCE	16.10.2023	86,0 mil. euro	20 ani	5 ani	se vor stabili la momentul debursării fiecărei tranșe		
10	Acordul de facilitare de credit	AFD	17.10.2023	40,0 mil. euro	15 ani	5 ani	variabilă (Euribor 6m + 0,9 p.p.)	0,5 % din suma nedebersată începând cu data semnării acordului	0,5% din suma împrumutului
11	Contractul de finanțare „EFSD + Fereastră Dedicată Investiției I”	BEI	15.12.2023	41,2 mil. euro	30 ani	4 ani	se vor stabili la momentul debursării fiecărei tranșe		0,05 mil. euro
12	Acordul de împrumut pentru susținerea dezvoltării IMM prin intermediul IP ODA	Banca Poloneză	19.12.2023	5,0 mil. euro	7 ani	1 an	0,50%		
Total				663,9 mil. euro 13 500,0 mil. yeni japonezi					
Acorduri în proces de negociere la situația din 31.12.2023									
1	Acordul de facilitare de credit nr. CMD 1009 01 J	AFD		40,0 mil. euro					
2	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre RM și România, Faza II”	BERD		30,8 mil. euro					
3	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului V de reabilitare a drumurilor	BERD		150,0 mil. euro					
4	Acordul de împrumut pentru realizarea Proiectului „Modernizarea și îmbunătățirea serviciilor de reabilitare”	BIRD							
Total				220,8 mil. euro					

Sinteza mijloacelor recreditate pe parcursul anului 2023

Nr. crt	Denumirea proiectului	Valuta împrumutului	Suma recreditată în a. 2023
I	prin intermediul Ministerului Finanțelor	EUR	254,00
1.1	Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” (SA „Energocom”)	EUR	240,70
1.2	Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic (ÎS „Moldelectrica”)	EUR	6,30
1.3	Proiectul „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale ÎS „Moldelectrica”	EUR	2,70
1.4	Cel de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, finanțat de Banca Mondială	EUR	0,30
1.5	Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurarea infrastructurii feoviare (ÎS „Calea Ferată din Moldova”)	EUR	4,00
II	prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă	MDL	1 585,14
		Dol. SUA	2,63
		EUR	20,20
2.1	resurse recreditate direct din împrumuturile externe	MDL	118,30
		EUR	9,16
2.1.1	Proiectul „Livada Moldovei”	MDL	118,30
		EUR	9,16
2.2	resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate	MDL	1 466,84
		Dol. SUA	2,63
		EUR	11,04
2.2.1	Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA I)	MDL	148,08
		EUR	0,06
2.2.2	Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA II, PRA)	MDL	64,09
		Dol. SUA	0,27
		EUR	0,20
2.2.3	Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA III, PDAR)	MDL	48,32
		Dol. SUA	1,53
		EUR	0,28
2.2.4	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA IV)	MDL	36,63
		Dol. SUA	0,28
2.2.5	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA V)	MDL	75,73
		Dol. SUA	0,55
		EUR	0,25
2.2.6	Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA VI)	MDL	100,02
		EUR	0,09
2.2.7	Programul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR)	MDL	57,72
2.2.8	Programul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I)	MDL	183,32
2.2.9	Programul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II)	MDL	180,13
		EUR	0,31
2.2.10	Proiectul Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KFW)	MDL	26,46
		EUR	0,49

2.2.11	Proiectul „Filiere du Vin”	MDL	15,10
		EUR	1,58
2.2.12	Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1)	MDL	35,40
		EUR	1,19
2.2.13	Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2)	MDL	135,55
		EUR	1,51
2.2.14	Proiectul „Livada Moldovei”	MDL	170,58
		EUR	4,99
2.2.15	Proiectul COVID-19 răspuns de urgență și suport ÎMMM	MDL	189,71
		EUR	0,09
III	prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă	MDL	53,04
		EUR	0,36
3.1	resurse recreditate direct din împrumuturile externe	MDL	53,04
		EUR	0,36
3.1.1	Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR)	MDL	40,01
		EUR	0,36
3.1.2	Proiectul „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA VIII)”	MDL	13,03
Total		EUR	1 638,18
		Dol. SUA	2,63
		MDL	274,56

Sfera și abordarea auditului

Domeniul de aplicare

Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în conformitate cu Programul activității de audit pe anul 2024, aprobat prin Hotărârea nr.55 din 15.12.2023, a inițiat auditul conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2023. Scopul misiunii de audit este evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2023, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.

Metodologia auditului

Pe parcursul misiunii de audit, la efectuarea activităților aferente, echipa de audit a Curții de Conturi a aplicat prevederile: ISSAI 100, ISSAI 400 și ISSAI 4000; Ghidul privind auditul conformității; bunele practici în domeniu. Totodată, echipa de audit a consultat și s-a ghidat de prevederile incluse în Proiectul de GUID 5250 „Ghidul asupra auditului datoriei publice”, care este în proces de lucru și testare de către țările membre ale Grupului de lucru privind datoria publică INTOSAI.

Pentru obținerea unor probe relevante și rezonabile, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat mai multe proceduri de audit: a fost examinat Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2023;

- a fost examinat și analizat Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”;
- a fost analizată evoluția cheltuielilor aferente deservirii datoriei de stat, inclusiv a serviciului datoriei de stat interne și externe;
- a fost examinat portofoliul datoriei de stat în aspectul maturității, ratei dobânzii, monedei etc.;
- au fost analizate calendarele de desfășurare a licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară și a comunicatelor privind rezultatele acestora;
- a fost solicitată informația privind volumul de VMS deținut de băncile comerciale (dealerii primari);
- au fost examinate ratele dobânzilor la VMS cu scadența de 91 zile, 182 zile, 364 zile, pentru instrumentele financiare cu termenul de scadență până la 1 an, 2-3 ani, 5 ani, 7 ani și 10 ani, ratele nominale medii ponderate ale dobânzii la VMS emise pe piața primară și la VMS convertite;
- a fost analizată situația privind împrumuturile externe și nivelul de debursare aferent acestora;
- au fost solicitate explicații de la persoanele responsabile privind nivelul redus de debursare a unor împrumuturi de stat externe;
- a fost analizat aspectul cost-risc al împrumuturilor noi contractate în anul 2023;
- a fost analizată situația debitorilor garantați și a beneficiarilor recreditați în aspectul onorării obligațiunilor față de bugetul de stat și a datoriei cu termenul de achitare expirat;
- a fost solicitată informația privind măsurile întreprinse de MF în vederea neadmiterii și reducerii datoriei cu termenul de achitare expirat la împrumuturile recreditate și împrumuturile garantate, precum și asigurării veridicității datelor raportate de către beneficiarii împrumuturilor respective;
- au fost analizate alte informații relevante auditului;

- au fost purtate discuții cu factorii de decizie privind unele aspecte constatate.
Totodată, se menționează că datele/informațiile aferente anului 2023 s-au analizat în comparație cu cele aferente anilor 2022, 2021, 2020 și 2019.

În vederea atingerii scopului misiunii de audit, au fost stabilite următoarele obiective specifice:

Obiectivul specific I. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Obiectivul specific II. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Obiectivul specific III. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Abordarea auditului public extern s-a bazat pe riscuri și presupune orientarea activității de audit asupra acelor procese din cadrul MF, care sunt predispuse unor neconformități semnificative. Angajamentul auditului a fost cel de raportare directă. Prin urmare, procesele auditate au fost evaluate în raport cu criteriile de audit extrase din prevederile cadrului normativ aplicabil, iar asigurarea limitată oferită ne permite, în baza constatărilor susținute de probele de audit, să formulăm concluzia generală, exprimată sub formă de constatări, răspunsuri la obiectivele specifice de audit.

Probele de audit au fost colectate la fața locului, prin verificarea tranzacțiilor și documentelor aferente domeniului, contrapunerea și generarea informațiilor din sistemul informațional utilizat de MF, observare, investigare, interviuare și confirmare, diferite recalculări.

Referință la paragraful din raport/ riscul testat	Criteriile de audit	Tehnicile de audit aplicate	Dimensiunea eșantionului
1	3	4	5
4.1. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?			
Paragraful 4.1.1. Riscul de neimplementare a platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice	Valorile mobiliare de stat se emit: a) în formă de înscriere în cont, ca valori mobiliare pentru care emisiunea, evidența, confirmarea dreptului de proprietate și plata sumei principale și a dobânzilor (cupoanelor) aferente se efectuează prin intermediul conturilor și registrelor Depozitarului central unic al valorilor mobiliare; b) în formă de înscriere în cont, prin plasament direct către persoanele fizice, pentru care evidența, confirmarea dreptului de proprietate și plata sumei principale și a dobânzilor (cupoanelor) aferente se efectuează de către MF prin intermediul Programului de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova. <i>(art. 16 din Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat).</i> Unul din obiectivele specifice privind gestionarea datoriei de stat în perioada	Examinarea măsurilor întreprinse de MF în vederea implementării platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice	100%

	2022-2024, propus în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”, este „diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu implementarea platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice”, activitate care era preconizată pentru finele anului 2022. (Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”).		
Paragraful 4.1.3. Riscul de menținere în continuare a soldurilor semnificative aferente datoriilor băncilor aflate în proces de lichidare față de MF	MF este autorizat să emită și să transmită OS către BNM în vederea executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat acordate de BNM pentru garantarea creditelor de urgență în cazul băncilor supuse lichidării. Creanțele MF față de băncile aflate în proces de lichidare, obținute în urma subrogării BNM conform art.3 alin.(1), se onorează conform art.38 ¹¹ alin.(3) lit.a ¹) din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995 (art.4 din Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către MF a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 01.04.2015)	Verificarea nivelului de restituire a datoriilor de către băncile aflate în proces de lichidare, precum și măsurile întreprinse de MF pentru soluționarea problemei date.	100%
Paragraful 4.1.4. Riscul de nedebursare și nevalorificare a mijloacelor aferente implementării proiectelor investiționale	Autoritățile administrației publice centrale/autoritățile publice care beneficiază de mijloace obținute din împrumuturi de stat externe, prin care sânt realizate proiectele finanțate din surse externe, monitorizează implementarea și realizarea scopurilor acestor proiecte. (art. 27, alin.(4) din Legea nr.419-XVI din 22.2.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat) MF monitorizează implementarea mijloacelor valorificate din împrumuturile de stat externe, totodată, ministerele de ramură controlează și poartă răspundere pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe în conformitate cu informația, prezentată în mod obligatoriu de către unitățile speciale responsabile de implementarea acestor proiecte și programe, precum și în baza informației primite de la creditori. Formele și termenele de prezentare a acestei informații sunt stabilite de către MF (pct.10 din Regulamentul privind procedura de contractare a datoriei de stat și debursare a împrumuturilor de stat externe și interne (Anexa 7), aprobat prin HG nr.1136 din 18.10.2007).	Analiza nivelului de debursare a resurselor financiare din împrumuturi externe, cu explicarea cauzelor de nedebursare din partea beneficiarilor de mijloace respective. (41 de împrumuturi externe la care au fost înregistrate mijloace nedebursate)	100%

4.2. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?			
Paragraful 4.2.1. Riscul de creștere a numărului beneficiarilor garantați în cadrul Programului de stat „Prima casă” incapabili de a-și onora obligațiile aferente împrumuturilor contractate în cadrul programului	1. În termen de 5 zile lucrătoare de la data primirii de la creditor a cererii pentru executarea garanției, ODIMM va informa Ministerul Finanțelor despre necesitatea executării garanției de stat. (pct.74 din HG nr. 202/2018). 2. În termen de 15 zile lucrătoare de la data primirii din partea ODIMM a cererii acceptate și confirmate pentru executarea garanției de stat, Ministerul Finanțelor va transfera în contul creditorului 50% din soldul creditului restant. (pct.75 din HG nr. 202/2018).	Examinarea documentelor primare care au stat la baza activării garanțiilor de stat.	100% Au fost selectate garanțiile activate în cadrul Programului în anul 2023 – 8 garanții activate/executate
Paragraful 4.2.2. Riscul nerecuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat	1. În cazul încălcării de către debitorii garantați a obligațiilor lor stabilite în contractele respective, MF și/sau subdiviziunile special create pentru scopuri de garantare, direct sau prin SFS, sunt împuternicite să suspende pe cale extrajudiciară operațiunile bancare, să sechestreze și să perceapă în mod incontestabil mijloacele datorate din conturile bancare ale acestor beneficiari de mijloace din împrumuturi de stat și/sau de garanții de stat, conform procedurii stabilite de legislația în vigoare. (art.13, alin.(1), din Legea nr. 419/2006) 2. Radierea/casarea datoriilor debitorilor garantați din Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de MF se efectuează în baza ordinului ministrului finanțelor, întocmit în temeiul hotărârilor judecătorești respective și/sau al deciziei ASP privind radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice. (pct.51 din Anexa nr.8 la HG nr.1136/2007).	Analiza măsurilor întreprinse de către MF în vederea recuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat formate în urma acordării garanțiilor de stat interne și externe. Au fost selectate dările de seamă trimestriale ale MF și SFS în vederea recuperării datoriilor cu termen de achitare expirat.	100%
4.3. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?			
Paragraful 4.3. Riscul nerecuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat	În cazul în care beneficiarul recreditat nu-și poate respecta obligațiile financiare conform graficului de achitare a datoriei relevant contractului de recreditare, Ministerul Finanțelor, în urma analizei economico - financiare a beneficiarului recreditat, are dreptul să adopte decizii privind reeșalonarea datoriei acestuia prin încheierea unor acorduri adiționale la contractul de recreditare inițial (art.32 alin.(3) din Legea nr.419/2006). În cazul neexecutării obligațiilor de către beneficiarii recreditați, inspectoratele fiscale de stat prezintă la conturile bancare ale acestora dispoziții de suspendare a operațiunilor bancare și	Analiza măsurilor întreprinse de MF în vederea recuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat formate în urma nerambursării în termen și în volum deplin a mijloacelor recreditate din surse interne și externe. Au fost selectate dările de seamă trimestriale ale MF și SFS în vederea recuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat.	100%

	ordine incaso și percep forțat datoriile, conform legislației în vigoare a Republicii Moldova (<i>pct.28 din Anexa nr.5 la HG nr. 1136/2007</i>). Radierea/ casarea datoriilor beneficiarilor recreditați din Raportul privind recreditarea de stat se efectuează în baza ordinului ministrului finanțelor, întocmit în temeiul hotărârilor judecătorești respective și/sau al deciziei Agenției Servicii Publice privind radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice (<i>pct.81 din Anexa nr.4 la HG nr. 1136/2007</i>).		
--	---	--	--

Anexa nr.5

Soldul datoriei beneficiarilor recreditați

lei

Nr. crt.	Indicatorii	Soldul datoriei recalculat în anul 2021		Soldul datoriei recalculat în anul 2022		Soldul datoriei recalculat în anul 2023		Modificări la soldul datoriei cu termen de achitare expirat	
		Suma total	inclusiv cu termenul de achitare expirat	Suma total	inclusiv cu termenul de achitare expirat	Suma total	inclusiv cu termenul de achitare expirat	Total	Inclusiv diferență de curs valutar
		1	2	3	4	5	6	7=5-3	8=6-4
1. Agenții economici		2.642.289.579,72	290.466.358,21	5.854.909.772,66	264.599.782,17	4.413.278.000,79	146.980.645,39	-1.441.631.771,87	-117.619.136,78
1.1 Întreprinderi care activează în regim ordinar		2.340.448.133,97	51.382.983,40	5.504.528.219,16	8.494.482,54	4.191.047.516,73	6.904.139,38	-1.314.842.149,27	-2.951.790,00
1	ÎS "Moldelectrica", Chișinău	626.872.746,18	0	680.654.934,21	0	721.402.497,00		40.747.562,79	0,00
2	SA "Termoelectrica	641.609.478,03	0	627.133.249,81	0	579.711.898,16		-47.421.351,65	0,00
3	ÎS „Calea Ferată din Moldova”	348.836.374,78	45.474.954,53	480.048.319,21	0	530.392.989,19		50.344.669,98	0,00
4	SA "CET-NORD"	103.273.121,34	0	172.462.942,53	0	152.111.249,05		-20.351.693,48	0,00
5	Regia Apă-Canal Orhei S.A.	28.215.843,81	0	28.857.207,78	0	24.790.960,16		-4.066.247,62	0,00
6	ÎM Direcția Producție Apă și Canalizare Stefan -Vodă	14.580.151,40	279.740,83	15.261.004,21	656.667,68	12.821.063,67	310.300,68	-2.439.940,54	-346.367,00
7	ÎM Apă Canal Cahul	54.692.637,08	0	58.355.986,24	775.711,03	51.115.249,88	1.385.507,24	-7.240.736,36	609.796,21
8	ÎM Apă Canal Ungheni	25.465.071,45	0	25.921.361,34	0	22.123.897,42		-3.797.463,92	0,00
9	ÎM Apă Canal Căușeni	12.410.934,14	0	12.868.852,64	268.113,85	11.048.687,28		-1.820.165,36	-268.113,85
10	SA Servicii Comunale Florești	12.913.487,97	0	13.143.301,05	0	11.732.670,69		-1.410.630,36	0,00
11	FPC „Vindicum" SRL	1.790.716,46	0	1.792.406,07	1.792.406,07	850.944,72	850.944,72	-941.461,35	-941.461,35
12	SRL Basarabia -L Vin Invest	1.104.709,30	1.104.709,30	654.662,44	654.662,44	140.283,85	140.283,85	-514.378,59	-514.378,59
13	SRL Magnolia-94	4.438.659,13	4.438.659,13	4.346.921,47	4.346.921,47	4.217.102,89	4.217.102,89	-129.818,58	-129.818,58
14	SA Energocom			3.383.027.070,16	0	2.067.368.004,85		-1.315.659.065,31	0,00
15	SA Avicola Codru, Nisporeni	1.243.913,73	1.243.913,73	1.361.446,84	1.361.446,84	1.220.017,92		-141.428,92	-1.361.446,84

1.2 Întreprinderi care se află în proces de insolabilitate		218.081.973,07	155.323.902,13	263.665.193,29	169.388.939,41	139.858.121,36	57.704.143,31	-123.807.071,93	-111.684.796,10
1	SA "Deana Comrat"	3.920.412,99	3.920.412,99	3.920.412,99	3.920.412,99	3.920.412,99	3.920.412,99	0,00	0,00
2	SA "Becon-Basarabia", Criuleni	99.991.641,19	99.991.641,19	107.937.778,07	107.937.778,07			-107.937.778,07	-107.937.778,07
3	SRL "Resursele Moldovei"	19.395.837,03	19.395.837,03	20.939.944,68	20.939.944,68	19.025.303,66	19.025.303,66	-1.914.641,02	-1.914.641,02
4	ÎM "Rețelele termice Vulcănești"	126.319,29	126.319,29	126.319,29	126.319,29	126.319,29	126.319,29	0,00	0,00
5	IICCP Sadaclia, Basarabasca	1.103.712,14	1.103.712,14	1.103.712,14	1.103.712,14	1.103.712,14	1.103.712,14	0,00	0,00
6	SA "Avicola Vadul lui Vodă"	3.062.871,95	3.062.871,95	3.062.871,95	3.062.871,95	0,00	0,00	-3.062.871,95	-3.062.871,95
7	SA "Aviocla Bucovăț" Strășeni	6.846.752,35	6.846.752,35	6.371.752,35	6.371.752,35	5.896.752,35	5.896.752,35	-475.000,00	-475.000,00
8	Produse Cerealiere Bălți	3.999.987,00	3.999.987,00	3.999.987,00	3.999.987,00	3.999.987,00	3.999.987,00	0,00	0,00
9	CAPC "Vorniceni-Agrovin"	784.328,26	784.328,26	846.768,83	846.768,83	769.344,64	769.344,64	-77.424,19	-77.424,19
10	CAP "Dimitrov"	4.420.473,59	4.420.473,59	4.772.388,64	4.772.388,64	4.336.025,93	4.336.025,93	-436.362,71	-436.362,71
11	SRL "Mitarix"	4.566.265,84	4.566.265,84	4.929.787,46	4.929.787,46	4.479.033,01	4.479.033,01	-450.754,45	-450.754,45
12	ÎM Regia Apă Canal Bălți	69.863.371,44	2.342.885,44	75.425.212,67	5.019.930,17	68.528.718,54	6.823.739,54	-6.896.494,13	1.803.809,37
13	SA Regia Apă Canal Soroca	23.232.922,09	0	25.187.243,64	1.316.272,26	22.884.251,41	2.435.252,36	-2.302.992,23	1.118.980,10
14	SRL „Univers-Vin”	4.762.415,06	4.762.415,06	5.041.013,59	5.041.013,59	4.788.260,40	4.788.260,40	-252.753,19	-252.753,19
1.3 Întreprinderi potențial falite		73.889.824,10	73.889.824,10	76.778.003,95	76.778.003,95	72.519.201,63	72.519.201,63	-2.897.355,48	-2.897.355,48
1	ÎS "Moldranselectro"	66.060.028,27	66.060.028,27	68.354.272,16	68.354.272,16	65.509.487,68	65.509.487,68	-2.844.784,48	-2.844.784,48
2	CAP "Prietenia", Glodeni	4.013.654,49	4.013.654,49	4.329.347,29	4.329.347,29	4.674.781,19	4.674.781,19	345.433,90	345.433,90
3	s-z "Cașcalia", Căușeni	1.587.206,46	1.587.206,46	1.744.653,44	1.744.653,44	1.613.377,54	1.613.377,54	-131.275,90	-131.275,90
4	SRL "Vialtos"	985.021,15	985.021,15	988.284,22	988.284,22	721.555,22	721.555,22	-266.729,00	-266.729,00
1.4 Întreprinderi care lipsesc din Registrul de stat al persoanelor juridice		9.869.648,58	9.869.648,58	9.938.356,26	9.938.356,26	9.853.161,07	9.853.161,07	-85.195,19	-85.195,19
1	SA „Văleni"	863.050,58	863.050,58	931.758,26	931.758,26	846.563,07	846.563,07	-85.195,19	-85.195,19
2	IS CPC Bender	9.006.598,00	9.006.598,00	9.006.598,00	9.006.598,00	9.006.598,00	9.006.598,00	0,00	0,00

II. Autoritățile Publice Locale		615.123.543,74	4.005.387,37	562.483.630,91	7.396.906,45	460.900.149,56	8.440.139,31	-101.583.481,35	1.043.232,86
1	Consiliul raional Anenii Noi	6.073.335,40	0	4.685.006,97	0	2.553.994,32		-2.131.012,65	0,00
2	Consiliul raional Cimișlia	21.353.344,60	0	19.360.184,85	0	15.551.560,54		-3.808.624,31	0,00
3	Consiliul raional Drochia	18.314.824,47	0	14.202.917,79	1.021.002,85	6.279.230,43	290.916,26	-7.923.687,36	-730.086,59
4	Consiliul raional Ocnița	3.391.916,90	0	2.441.298,86	0	1.109.039,51		-1.332.259,35	0,00
5	Consiliul raional Orhei	29.174.533,44	0	26.155.902,52	0	21.344.287,34		-4.811.615,18	0,00
6	Consiliul raional Soldănești	5.518.308,42	0	3.858.961,43	0	1.599.347,63		-2.259.613,80	0,00
7	Consiliul raional Ștefan Vodă	6.541.214,15	0	5.086.321,68	0	2.773.687,02		-2.312.634,66	0,00
8	Consiliul raional Taraclia	11.821.991,72	0	9.093.876,95	108,05	4.928.416,88		-4.165.460,07	-108,05
9	Consiliul raional Glodeni	18.438.167,73	162,16	17.917.489,85	0	15.457.798,73		-2.459.691,12	0,00
10	Primăria municipiului Chișinău	170.536.661,18	0	156.806.472,93	0	133.624.323,61		-23.182.149,32	0,00
11	Consiliul raional Criuleni	9.477.804,20	0	7.576.646,23	0	5.270.594,93		-2.306.051,30	0,00
12	Consiliul raional Sîngerei	6.686.404,65	0	5.874.346,18	0	4.718.488,59		-1.155.857,59	0,00
13	Consiliul raional Călărași	13.049.836,43	0	11.508.608,67	0	9.291.564,39		-2.217.044,28	0,00
14	Consiliul raional Hîncești	31.127.514,96	1.479,51	27.975.152,87	0	23.162.679,24		-4.812.473,63	0,00
15	Consiliul raional Briceni	11.933.202,66	0	10.551.408,04	0	8.546.608,98		-2.004.799,06	0,00
16	Consiliul raional Soroca	47.330.983,88	4.003.632,78	45.286.034,43	5.665.372,15	41.677.953,36	8.149.223,05	-3.608.081,07	2.483.850,90
17	Consiliul raional Ialoveni	17.167.408,29	0,6	15.656.216,87	0	8.449.163,83		-7.207.053,04	0,00
18	Consiliul raional Leova	40.750.387,55	0	38.930.009,36	0	33.992.423,48		-4.937.585,88	0,00
19	Consiliul raional Nisporeni	38.427.558,14	0	36.583.083,01	0	31.704.336,21		-4.878.746,80	0,00
20	Consiliul raional Fălești	9.707.645,49	15,07	9.479.814,37	0	8.380.912,89		-1.098.901,48	0,00
21	Consiliul raional Rezina	20.958.019,87	97,25	20.717.002,36	0	18.175.990,39		-2.541.011,97	0,00
22	Consiliul raional Cantemir	3.159.026,67	0	3.061.241,15	0	2.772.250,68		-288.990,47	0,00
23	Consiliul raional Cahul	11.336.397,51	0	11.157.770,96	0	10.275.715,12		-882.055,84	0,00
24	Consiliul raional Florești	24.955.222,64	0	23.609.649,85	710.423,40	19.446.070,64		-4.163.579,21	-710.423,40
25	Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia	27.673.229,06	0	25.391.733,64	0	21.579.193,46		-3.812.540,18	0,00

26	Consiliul comunal Sărata Nouă	332.472,01	0	305.080,70	0	259.268,56		-45.812,14	0,00
27	Consiliul orășenesc Leova	9.886.131,72	0	9.211.398,40	0	7.975.248,80		-1.236.149,60	0,00
III. Bănci, organizații de creditare nebancare și asociații de economii și împrumut		4.264.924.433,00	1.435.886,00	5.082.360.877,00	1.435.886,00	5.417.508.336,78	3.806.380,83	335.147.459,78	2.370.494,83
1	MoldovaAgroindbank	1.677.204.167,27		2.092.182.406,50		2.361.978.974,55		269.796.568,05	0,00
2	OTP Bank	639.856.633,51		797.716.643,10		828.817.168,32		31.100.525,22	0,00
3	Fincombank	364.692.585,63		373.357.896,03		430.608.780,59		57.250.884,56	0,00
4	Moldindconbank	324.552.362,33		401.830.141,67		427.549.348,36		25.719.206,69	0,00
5	Procreditbank	509.608.864,50		439.643.470,47		349.178.141,06		-90.465.329,41	0,00
6	Comertbank	249.756.675,40		258.956.043,52		259.163.805,25		207.761,73	0,00
7	AEI Grimancauti	6.780.499,91		4.137.521,82		2.944.347,30	2.370.494,82	-1.193.174,52	2.370.494,82
8	AEI Botna	1.300.000,00		1.541.838,91		2.438.585,22		896.746,31	0,00
9	EuroCredit Bank	57.957.381,58		84.662.628,40		73.314.656,59		-11.347.971,81	0,00
10	OCN Mikro Kapital Company	2.938.454,75		10.768.475,59		57.688.008,05		46.919.532,46	0,00
11	Victoriabank	68.294.700,94		105.041.269,73		127.450.509,40		22.409.239,67	0,00
12	Corporatia de Finantare Rurala	27.942.900,23		26.230.082,68		17.596.783,34		-8.633.299,34	0,00
13	Energbank	68.227.141,03		73.380.014,94		71.812.491,71		-1.567.523,23	0,00
14	Banca Comerciala Romana	50.448.650,68		78.335.466,67		50.920.912,87		-27.414.553,80	0,00
15	Moldcredit	12.604.935,84		6.809.136,36		1.318.435,00		-5.490.701,36	0,00
16	Microinvest	151.322.593,32		326.331.954,56		353.291.503,16		26.959.548,60	0,00
17	Investprivatbank	1.435.886,01	1.435.886,01	1.435.886,01	1.435.886,01	1.435.886,01	1.435.886,01	0,00	0,00
TOTAL GENERAL		7.522.337.556,46	295 907 631,58	11.499.754.280,57	273.432.574,61	10.291.686.487,13	159.227.165,53	-1.208.067.793,44	-114.205.409,08

Implementarea cerințelor și recomandărilor expuse în Hotărârea Curții de Conturi nr.20 din 26 mai 2023 „Privind aprobarea Raportului auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022”

Recomandarea	Măsurile întreprinse	Confirmarea documentară a implementării recomandării	Statutul implementării recomandării			Măsuri ulterioare
			realizat	parțial realizat	nerealizat	
Cerințe din partea hotărâtoare						
2.4. Ministerul Finanțelor						
2.4 Pentru luare de atitudine și asigurarea implementării recomandărilor cuprinse în Raportul de audit			v			Excluderea din regim de monitorizare
Recomandări din Raportul de audit						
1. Să asigure în continuare, în comun cu autoritățile responsabile, intensificarea măsurilor de rigoare în vederea valorificării eficiente și implementării în termenele prevăzute a proiectelor finanțate din surse externe (reiterată) (pct. 4.1.5.);	Conform prevederilor art. 27 alin. (3) și alin. (4), din Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, împrumuturile de stat externe contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe sau a programelor de dezvoltare pot fi debursate direct de către Ministerul Finanțelor sau prin intermediul altor autorități ale administrației publice centrale și al autorităților publice, responsabile de implementarea proiectului. Autoritățile administrației publice centrale/autoritățile publice care beneficiază de mijloace obținute din împrumuturi de stat externe, prin care sânt realizate proiectele finanțate din surse externe, monitorizează implementarea și realizarea scopurilor acestor proiecte.		V			Excluderea din regim de monitorizare
2. Să asigure în continuare, în comun cu organele de competență, intensificarea măsurilor rezultative de responsabilizare a beneficiarilor garantați și recreditați, în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor, în special a datoriilor cu termenul de achitare expirat (reiterată) (pct. 4.3, 4.4);	Pentru recuperarea datoriei expirate, pe parcursul perioadei de raportare, au fost elaborate și prezentate Serviciului Fiscal de Stat: - informația privind datoria cu termenul de achitare expirat a debitorilor recreditați și garantați față de MF pentru împrumuturile externe recreditate și obținute sub garanția statului la situația din 30 iunie 2023 (scr. nr. 11/4-6/28 din 27.07.23); - informația privind datoria cu termen de achitare expirat a debitorilor recreditați și garantați față de MF pentru împrumuturile externe recreditate și obținute sub garanția			V*		Reiterată în Raportul actual de audit

	statului la situația din 30 septembrie 2023 (scr. nr. 11/4-6/194 din 26.10.2023). Ca rezultat, Serviciul Fiscal de Stat a prezentat dările de seamă aferente acțiunilor de executare silită întreprinse pentru rambursarea datoriilor de către beneficiarii recreditați și garantați la situația din 30.06.2023 (scrisoarea nr. 26-20/8-12-105138 din 31 iulie 2023) și din 30.09.2023 (scrisoarea nr. 26-20/8-12-149557 din 13 octombrie 2023). Totodată, în baza hotărârilor judecătorești cu privire la încetarea procesului de insolvență și deciziilor IP „Agenția Servicii Publice” privind radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice, conform Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 94 din 10 octombrie 2023 cu privire la radierea unor datorii din Raportul de stat privind recreditarea de stat și Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor s-a considerat stinsă datoria și au fost radiate din registre SA „Avicola Vadul lui Vodă”, SA „Becon-Basarabia” și ÎM „Santek” SA.					
3. Să monitorizeze rambursarea împrumuturilor externe recreditate din surse externe în termen și în volum deplin, în special situația agenților economici care, cu titlu de excepție, în baza cadrului normativ, au fost eliberați de obligația de a garanta rambursarea împrumuturilor (pct. 4.3.1.);	În perioada de referință, a fost semnat Amendamentul nr.5 la Contractul de recreditare nr. 6/1 din 09 noiembrie 2016 între Ministerul Finanțelor și Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, prin care a fost reeșalonată datoria întreprinderii cu termenul de rambursare expirat. La situația din 30 noiembrie 2023, datorii cu termenul de achitare expirat de ÎS „Calea Ferată din Moldova” nu se înregistrează.		V			Excluderea din regim de monitorizare
4. Să asigure monitorizarea situației aferente datoriei externe care la momentul se află în imposibilitatea de achitare din motive ce nu depind de Republica Moldova (pct. 4.1.4.).	La data de 26 mai 2023, în vederea reglementării datoriei Republicii Moldova față de Federația Rusă, a fost organizată o ședință cu partea rusă, la care au participat reprezentanții Ministerului Finanțelor și a Băncii Naționale a Moldovei. Urmare ședinței respective, partea rusă urma să comunice părții moldovenești despre modalitatea de achitare a datoriei restante în yuan chinezi. Până la momentul de față nu au fost recepționate astfel de informații.			V*		Reiterată în Raportul actual de audit

*Notă: recomandările de audit se consideră implementate parțial, deoarece țin de un proces permanent și continuu, care nu depinde doar de MF, de aceea conținutul acestora nu poate fi prea concret.